

subotički dvotjednik

Godina II. • Broj 22 • 6. svibnja 1995. • Cijena 1 dinar

Preživjeli zatočnici obilježili 50. obljetnicu oslobođenja logora Dachau

MRTVIMA U SPOMEN – ŽIVIMA ZA OPOMENU

U povodu 30. travnja, obljetnice oslobođenja logora Dachau, petorica preživjelih zatočenika otresnim su pričama na konferenciji za novinstvo 9. travnja svjedočili o zločinima nad čovjekom jekom Drugoga svjetskog rata. Da podsjetimo: reko 200.000 ljudi dospjelo je u Dachau, a više od 0.000 nije iz njega izišlo.

U uvodnom izlaganju Lazar Merković naveo je etrdesetak imena Subotičana i stanovnika okolih mjesta, koji su skupa s njim bili zatočnici ovog loglasnog logora, istaknuvši da konačan broj nije oznat niti je vjerojatno da će ikada biti.

– Svi smo se tamo našli zbog rata. Donijeli su nam a u Suboticu naci-fašistički okupatori. U našu miru regiju, grad u sklopu nekadašnje Kraljevine Juoslavije, uveli oružano nasilje i smrt u domove; jad, ijedu, plač, nemir, neizvjesnost u duše.

Okupatorima je smetalo čak i fizičko prisustvo judi druge rase, naroda, druge religije i drukčijih hvaćanja. Trgovi, ulice, nutrine nekih zgrada, kolna polja pamte nevino prolivenu krv. I etička čišćenja: masovno protjerivanje Srba, idova, početak „humanog” preseljenja Hrvata- ptanata iz okolice Bajmoka. Okupator nije oštedito ni svoje Madare. – rekao je Merković lede početka kalvarije naših sugrađana.

Milutin Tubić, koji je potkazivanjem u Dachau ospio zbog djelovanja u partizanskoj skupini u otisju, naveo je dva upečatljiva primjera:

– Nije se čuo niti jedan jecaj kada su u logoru azdvajali jevrejske porodice. A znali su da se više eće videti. (...) Nakon oslobođenja dolazili su artizanski oficiri i savetovali nam da se vratimo i domovinu, a četnički da ostanemo u emigraciji tok se ne vidi da li će Jugoslavija biti kraljevina. Ddlučili smo da se vratimo.

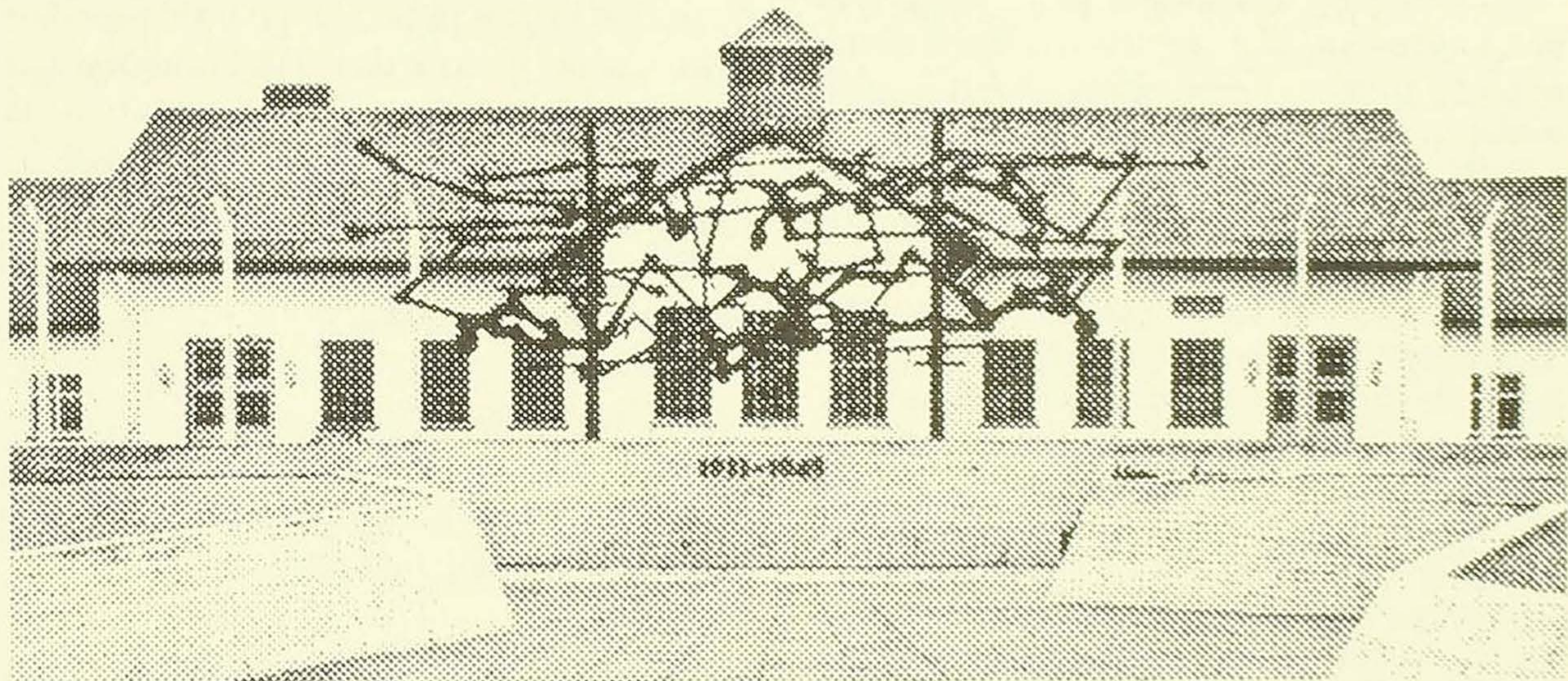
Boško Milutinović je, prisjećajući se momenata uhićenja u Novom Sadu, ispričao sve strahote nućenja i što je još teže, najteže padalo – glad:

– Bili smo toliko gladni da smo pojeli ledinu eteline; nemačkog vučjaka zadavili i pojeli ga. (...) Teško je ispričati koliko je to mučno bilo.

I Živko Knjur je o gladi pričao kao najvećem neprijatelju:

– U jednom trenutku setio sam se priče o Ivici Marici. Sakupio sam kosti s dubrišta, zapalio ih pojeo. Kada su Amerikanci oslobodili logor, pre ulaska u bolnicu imao sam 35 kilograma. Tri – etiri dana ništa nisam mogao jesti.

Gospodin dr. Andrija Darvaš naveo je da je o logorima mnogo pisano, ali da je često bilo nedo- ečeno kako je s malo vojske bilo moguće držati u oslušnosti armiju logoraša. Po njegovom mišljen- u za to su bitna dva momenta: depersonalizacija i kao psihološki moment i hijerarhijska ljestvica u

logoru. Skidanje na golo već prigodom ulaska u logor, šišanjem do glave, davanjem uniformi... u čovjeku je stvaran dojam da nije dorastao situaciji, a raznim povlasticama (dupla porcija, bolja od- jeća, posjet logoraškoj „javnoj kući”...) nacisti su uspjeli očuvati red, napravivši od samih logoraša gospodare života i smrti:

– Naravno, oni su se morali „dokazivati”. I oni su to činili. Zahvaljujući tome logoraši su sami sebe čuvali. S ponosom mogu reći da se, po mom saznanju, nitko iz Jugoslavije nije „dokazivao”. – završne su riječi Darvaša.

Na kraju je i Lazar Merković izložio svoju, kako je rekao, „osobnu kartu” navodeći da u momentu uhićenja (1943.) nije imao niti 17,5 godina, a brojevi 36.374 i 155.155 služili su mu namjesto imena i prezimena u logorima u Flos- senbürgu i Dachauu, nadovezujući se na Dar- vaševu konstataciju o depersonalizaciji. Subotičane, po Merkoviću, za Dachau vezuju tri momenta – mrtvi u logoru; američki osloboditel- ji, među njima Gyula Birmann, metaforično; Su- botičanin je u Dachauu oslobodio Subotičanina i monument renomiranog subotičkog vajara Nándora Glfda, koji je postavljen u središtu Me- morijala Dachau. I dodao:

– Radujem se što smo bili na pravoj strani u tom svjetskom klanju.

Nakon konferencije mala delegacija obišla je subotička groblja i položila cvijeće na grobove svojih prijatelja-supatnika.

(z. r.)

Pjesma konjanika

Córdoba.
Daleka i sama.

Crni konjic, velik mjesec
i masline u bisagama.
Premda poznam ceste, nikad
neću stići u Córdoba.

Kroz ravnicu i kroz vjetar,
crni konjic, crven mjesec.
Pogledima smrt me prati
svrh tornjeva iz Córdoba.

Jao, duga li je cesta!
Jao, vrli moj konjicu!
Jao, smrt me čeka prije
nego stignem u Córdoba!

Córdoba.
Daleka i sama.
Federico García Lorca

Kut

Z 32

Totalno iskorištenje logorske radne snage od strane SS-a dolazi do izražaja kroz sljedeći dokument: Z 32

Obračun SS-a rentabilnosti iskorštenja zatvorenika u konclogorima.

Dnevno zaradena nadnica prosječno RM 6.–
odbitak za ishranu RM – 60
odbitak za amortizaciju odjeće RM – 10
prosječna dužina života 9 mjeseci
= 270 × RM 5.30 = RM 1431

Dobitak iz racionalnog unovćenja lješeva:

1. Zubno zlato
2. Odjeća
3. Vrijedne stvari
4. Novac

odbitak za troškove spaljivanja RM 2.–
prosječni neto-dobitak RM 200.–
Ukupan dobitak nakon 9 mjeseci RM 1631.–

uz to još i dobitak za unovćenje kostiju i pepela.

(Iz publikacije:

„Vodič kroz koncentracioni logor Dachau”)

Seljak: h4

Na posljednjoj sjednici Skupštine općine, održanoj 11. travnja, šef odborničke grupe socijalista gospodin Dušan Stipanović, inače šahist, kako sam za sebe javno veli i odvjetnik, kako se nameće, izmislio je novo šahovsko otvaranje pod imenom „moralno vedlikovanje socijalista“ (vedlikovanje: presvlačenje perja kod ptica). Naime, našao je za shodno, odnosno svrsishodno, znači bez razloga, ali sa svrhom da izrazi oštar prosvjed zbog laži gospođe Stanke Kujundžić, dopredsjednice grada, te uzme u zaštitu gospodina Crnjakovića.

A kakvu je to veliku laž izrekla gospođa Kujundžić? i kojom je to kontragalamom šef socijalista oslobodio gospodina Crnjakovića? – **Meni je jako žao što sam čula – ja ne mogu da tu informaciju prenesem onako, kako je rečena – da je naš odbornik gospodin Crnjaković rekao juče predsjedniku Marjanoviću da u poljoprivredi nema problema.** – riječi su gospođe Kujundžić, izgovorene za skupštinskom govornicom i to u kondicionalu. Na ovo je reagirao gospodin Stipanović i optužio dopredsjednicu za laž i obranio Crnjakovića iznoseći argumente očito u „cajtnotu“:

– **Gospodin Crnjaković je na jedan vrlo korektan način** (čitaj: nije „livčom“ nego ričima uvijenim u staniol) **predsjedniku Marjanoviću rekao da je položaj seljaka dosta težak.**

Tko ovdje laže, a tko zbori istinu vjerojatno nije jasno ni gospodinu Crnjakoviću. Jer, gospođa Kujundžić kaže da je on rekao da u poljoprivredi „nema problema“, a gospodin Stipanović tvrdi da je gospodin Crnjaković rekao da je položaj seljaka „dosta težak“.

Gospodine Stipanoviću, što se tiče diskursa razlika je u nijansama. No, što se tiče biti, razlika je ogromna – jer dosta problema seljaci imaju i u Francuskoj i u Njemačkoj i u..., ali ovdje je seljaku dogorilo do nokata i nikakve korektne informacije ne pomažu. Da je gospodinu predsjedniku Marjanoviću stalo do korektnosti, a ne slavopoljki, čuo bi mišljenje seljaka na njihovom prosvjednom skupu pred Skupštinom, a ne u Bajmoku.

No, Vaš argument galame da netko laže, pali, jer i u šahu konj skoči u obliku slova š i to nema veze ni sa istinom ni sa moralom, a Vaš usklik da ne raspravljamo na osnovu onog „rekla-kazala“ upućen je na pogrešnu adresu. Šapnite to glasno onima koji ovu državu vode jer za njih je jednom radni dan, a drugi put neradni dan. Što je tu istina, a što laž, što dan, a što noć, znaju samo socijalisti koji gledaju svoju televiziju.

Na istoj sjednici jedan hrabri odbornik kome je također stalo do principa reagirao je na ton diskusije gospođe Kujundžić i izustio: da bi moralni čin bio da podnese ostavku na funkciju ili da se bar izvini prozvanom odborniku. Za njega istu težinu ima ostavka i isprika. Čovjek ne gleda prijenos iz republičke Skupštine. O moralu ćemo drugom prigodom, a u povodu novog šahovskog poteza gospodina Duška Stipanovića.

Seljacima će dotle ovoga proljeća najveći problem zadavati da li je gospođa Stanka Kujundžić dobro interpretirala gopsdina Crnjakovića. Ako laže nafte će biti, govori li istinu nafte će i onda biti – ali tek za lampaš.

Vojislav Sekelj

Pol stoljeća pobjede nad fašizmom ULAZAK U PROŠLOST

Cijela Europa i svijet ovih dana proslavit će 50. obljetnicu pobjede nad fašizmom, nad tim užasnim zlom kojega je čovjek XX. stoljeća učinio i nanio čovječanstvu. Čovjek ČOVJEKU.

Je li jezik straha, mržnje, laži... postao jedini govor „razumnog sporazumijevanja“ ovoga stoljeća među ljudima? upitao sam se dometnuvši: povod za proslavu antifašista postoji. Međutim, pravoga razloga da se slavi pobjeda nad fašizmom nema. Kada kažem nema, pokušavam odgovoriti na pitanje koje mi je postavljeno pred nekoliko dana, a glasilu je: je li Hitler zbilja bio takav zlikovac kao što ga prikazuju? Ostao sam osupnut. Ne poradi pitanja, već zbog vlastite nemoći da shvatim njegovu bit. Reći „da“ moglo bi značiti i „ne“, kao i obratno. Prešutio sam. Međutim, ono me nije ostavljalo na miru. Tražeći odgovor, shvatio sam da se nevolja i nemoć ne krije u pitanju nego u riječi **prikazuju**. Naime, jasno je da je Hitler zlikovac i to po učinjenim (ne)djelima. Ali njemu (nama) Hitlera, kao i povijest prikazivali su u shematu „crno – bijelo“. Kao da postoje zli i dobri ljudi po rođenju. Teško mi je pojmiti da je Hitler bio ljudsko biće, a još teže je danas prihvatiti da su nam iz historije povijest prikazivali onako kako je komu odgovaralo. Crno, bijelo i neodgovorno. Kroz prikazivanje povijesti nisu nam samo krivotvorili historiju, nego su nas ubogaljili za povijesnu dimenziju ljudskosti.

Odgajani smo pod antitetičkom parolom „Smrt fašizmu – sloboda narodu!“. Fašizam nije samo ideologija, već, najčešće, stanje kolektivnog duha i bolest pojedinca. Zahvaljujući slobodi i volji naroda fašisti dolaze na vlast, te zatim pobjeđuju i slobodu i narod zadovoljavajući mračne porive pojedinca, odnosno manjine na vlasti kojoj nije stalo niti do slobode niti do naroda. Odgovor na postavljeno pitanje čini mi se da je dao Erich Fromm: „Zbog toga, sve dok se vjeruje da zao čovjek nosi rogove, neće biti moguće zlog čovjeka otkriti. (...) A i čovjek koji je najviše zao ljudsko je biće i izaziva naše suosjećanje.“

Možda mi je postavljeno pitanje o Hitleru bilo inicirano i iz ovoga rakursa, uz primisao kako da se tako zao čovjek nije dao prepoznati i na vrijeme onemogućiti? Nije, jer nije imao rogove. Iskoristio je „klimu naroda“ za koju je knez Eulenburga (Philipp Fürst zu Eulenburg-Hertefeld) još 1912. zapisao: „Mi iz oportunističkog razloga falsifikujemo istoriju. Na svim uglovima ulica napisali smo: 'nemačka vernost, nemačka istina, nemačka duša' da bismo iza toga skrivili rat koji smo odavno zamislili.“ Dodao je ironično i ovo: „U ovom smislu mi smo svakako ostali sebi uvek verni i časni“. (Mutatis mutandis, op. a.)

Svijet ima povoda za slavljenje pobjede nad fašizmom, ali istinsku pobjedu odnio je njemački narod suočivši se iskreno i odgovorno s vlastitom poviješću.

Nama ovdje, koji se pripremamo za proslavu ostaje povijesna zadaća kako se suočiti sa zbiljom; kako dočekati budućnost kad nam je rat dio svakodnevnice i kuca nam na vrata? Jer, povijest će za 50 godina ponovno, kako kod nas stvari stoje, pisati netko drugi. A pitanje je li Hitler najveći zlikovac XX. stoljeća imat će drugu težinu i nove konkurente. Bar, kad je u pitanju narod koji se pita.

To je pokušaj odgovora na predašnje pitanje. Bit fašizma je dublja. On (fašizam) se da prepoznati u njegovom pojavnim obliku, ali pod uvjetom da povijest ne učimo u kino dvoranama, kroz patriotske i nacionalne parole, ne uz dominaciju strasti, već činjenično i razumno. Prošlost moramo proučavati, a ne politički je tumačiti. Ne zbog prošlosti, nego poradi budućnosti. Ukoliko je nastavimo politički tumačiti ući ćemo u prošlost.

Vojislav Sekelj

Servis bele tehnike **FREON** ❄️❄️❄️
024 52 918 v. Gabrić Grgo
Nikole Kujundžić 10
stan. Pazinska 11 (32 455)
Subotica

ŽIG broj 22

Izlazi dvotjedno

Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeveva 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku delatnost „Új Hét Nap“ Lapkiadó Kft.,

Subotica-Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Zlatko Romić,

Ivan Rudinski, Dragan Vidaković i

Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Republičkog ministarstva za informisanje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiro račun: Služba za platni promet,

Subotica 46600-603-5-3301,

„Új Hét Nap“ – za „Žig“

Šta da Vam kažem

Centar kao prerija

Početak prošlog meseca naš sugrađanin Miro M. ostao je živ zahvaljujući jednom parkiranom „stojadinu” na platou ispred Otvorenog univerziteta. Kada ga je noću, nešto posle tri sata, pojurio čopor razjarenih pasa lotalica na početku Celovečke ulice, Miro je spasao glavu popevši se na krov automobila.

Ni drugi pokušaj, kada su se psi razišli, da dođe do kuće nije uspeo. Psi lotalice kao da su dežurali, napadali su svakoga ko bi naišao „njihovom teritorijom”. Čovek je napokon zvao dežurnu službu MUP-a i zatražio pomoć milicije. Posle nekoliko minuta i proveravanja ko i odakle zove, stigla je patrola sa automobilom i otpočela šalu sa građaninom koji se, eto, uplašio psa. Ali, šala je zakratko potrajala. Kada je milicija automobilom prošla Celovečkom i zastala pred zgradom gde stanuje Miro, razjareni psi su počeli skakati i na automobil.

Na predlog Mire da puca, milicionar je mirno odgovorio da neće „jer će mi se smejati u stanici”. Drugi milicionar je zabeležio ceo slučaj i posle „ablendovanja” psi su se povukli, a čovek je napokon, stigao do stana.

Ovo je samo jedan od mnogobrojnih slučajeva napada pasa lotalica na ljude, žene i decu, a naročito one prolaznike koji u gradu odoce i ne stanuju baš u strogom centru. Nažalost, u poslednje vreme psi napadaju ljude i u samom centru grada. Celovečka ulica se nalazi u najužem gradskom jezgru, kroz koju napušteni psi noću prolaze tražeći po kontejnerima otpatke hrane.

Subotica ima svoje komunalne i ostale službe. Ima, valjda, i šintersku službu, ima i kafileriju, ima i inspektore, ali nema ko da zaštiti ljude od pasa lotalica, pa se u taj posao, eto, silom prilika uključuje milicija.

Subotica nije juče iznikla na preriji, ali mnogi njenim ulicama poslednjih meseci psi slobodno trče i samo zavisi od „njihovog raspoloženja” da li će nekoga napasti ili ne. Nadležni, izgleda, ne znaju sa čime im se građani noću susreću i koliko malo fali pa da se ponovi nedavni slučaj sa periferije Beograda kada su psi lotalice rastrgli trogodišnje dete.

Čovek koji je tražio pomoć milicije ima jedva tridesetak godina, zdrav je, snažan, nije baš plašljiv. Ni on se nije mogao odupreti čoporu malih i velikih „dingoa”. I milicionari koji su Miru M. dovezli kući, „radije su ostali u automobilu”.

Šta bi se dogodilo da je rečene noći Celovečkom ulicom prolazio mališan ili devojčica, starica ili invalid koji ne može pobeći na krov automobila, nije teško pretpostaviti.

Subotici, zaista, ovakvi slučajevi nisu potrebni, a ponajmanje da njenim ulicama noću psi jure prolaznike.

Milenko Popadić

Što je slavila naša radnička klasa 1. svibnja?

PRAZNIK IZRABLJENIH

U nizu nagomilanih državnih svetkovina proslavljen je i 1. svibnja, međunarodni praznik rada. Ovaj datum prvobitno je bio poznat po demonstracijama djelatnika u Chicagu 1886., gdje su pale i žrtve, a nakon toga postao je simbolom međunarodne solidarnosti djelatnika. Kod nas je pretvoren u praznik rada u vrijeme kada je kao vrhovno dostignuće uvedeno samoupravljanje pod parolom: „tvornice radnicima”.

Ove godine, međutim, održana je proslava a da se ne zna ni što se slavi!? Nije više praznik rada jer djelatnici dobrim dijelom ni ne rade. Većina se nalazi na prinudnom odmoru usljed međunarodnih sankcija (namjesto međunarodne solidarnosti), a koje su uvedene zbog neprihvatljivog ponašanja naših poglavara prema cijelom svijetu. U takvim okolnostima slaviti praznik (ne)rada liči na proslavu gubitka Kosovske bitke!

Djelatnike su ipak najviše pogodile unutrašnje sankcije koje su uvedene protivu poduzeća, poduzetnika i djelatnika koji još gaje iluzije o životu koji se temelji na poštenom radu. U ovom sustavu komuno-kapitalizma, pod firmom pretvorbe gospodarstva iz socijalističkog u suvremeniji kapitalistički, koji se temelji na tržišnom gospodarstvu, odvija se nevidena pljačka društvene imovine. Svima je jasno da poduzeća, izgrađena znojem djelatnika, ne razvlače djelatnici nego mezimci aktualne vlasti, ratni profiteri i neki novi „biznismeni”. Ako djelatnik kojim slučajem dobije neke bezvrijedne dionice uskoro će vidjeti da je ostao praznih ruku, dok se pojedinci naglo bogate.

Druga vrsta izrabljivanja je nevideno koncentriranje gospodarstva i novčanih prihoda, tj. „beogradizacije Srbije”, što nije ništa drugo nego li organizirana pljačka svega i

svakoga: od djelatnika do općinskih samouprava. Opljačkani su i umirovljenici, devizne štediša, pa čak i poljodjelstvo (jedina grana gospodarstva koja još funkcioniše i izdržava cijeli društveno-gospodarski sustav). Tri četvrtine državnog proračuna troši se na vojsku i policiju, a ista ta policija uz pomoć drugih državnih organa vrši represalije nad sudionicima „sive ekonomije”, kao i nad djelatnicima koji su primorani snalaziti se da bi preživjeli.

Potpuno izrabljeni djelatnici, koji su ostali ne samo bez svojih poduzeća nego često i bez posla, proteklog 1. svibnja trebali su ustanoviti da su ostali ne samo bez radno-pravne zaštite, nego su dospjeli na rub gole egzistencije. Nemaju učinkovitu interesnu organizaciju koja će ih zaštititi. Postoji jedan poltronski sindikat, a rijetki su poštenu izuzeci u općinskim organizacijama koji, naravno, imaju ograničene mogućnosti djelovanja, jer se njihovo poglavarstvo bavi pružanjem potpore vlastima, a uz to sponzoriraju ćirilizaciju kompjutera ili sklapaju ugovor o suradnji s režimskom organizacijom novinara. Nezavisni sindikat ne može dobiti pravi legitimitet, te na taj način djelatnici ostaju bez zaštite. Nema samoupravljanja, nema zakona o radnim odnosima, a o zakonskom reguliranju statusa poduzeća da i ne govorimo. Sindikat ne traži sveobuhvatni program za spasavanje gospodarstva, a da i traži ne bi imao rezultata. Čak ni sindikati koji nisu lojalni ne razmišljaju o štrajku, jer su ubijedeni da bi to samo režimu koristilo.

Pod ovakvim okolnostima proslava 1. svibnja djeluje kao sadomazohizam, ali znamo da su djelatnici dezorijentirani i da „pojma nemaju” da je kucnuo čas ponovnog početka klasne borbe za njihova elementarna prava.

István Valihora

Saopštenje Lige socijaldemokrata Vojvodine Godišnjica pobjede nad fašizmom Neiskrene namere režima

Tema o kojoj se ovih dana burno diskutuje u javnosti, pa i u republičkom parlamentu, je proslava 50. godišnjice pobjede nad fašizmom. Teza koju zastupaju današnji političari i akademici, a koja se provlači kroz režimsku politiku da je pobjeda nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu odnela srpska vojska je apsolutno netačna. Obeležavanje ovog jubileja bi bilo sasvim u redu kada se ne bi zaboravljala činjenica da je pobjednik u Drugom svjetskom ratu bio komandant Broz (koji je nekim slučajem bio Hrvat!) i vojska čiji su pripadnici bili sa teritorije Kraljevine Jugoslavije. Verovatno smo zbog toga ovih dana imali prilike da vidimo na državnoj televiziji po ko zna koji put neke od partizanskih filmova, ali ne slučajno baš „Užičku republiku”, a ne „Sutjesku” ili „Neretvu”.

U iskrenu nameru režima da obeleži ovaj događaj poverovaćemo samo onda kada gospodin Slobodan Milošević bude položio cveće na grob jedinog pravog pobjednika nad fašizmom

Novi Sad, 25. aprila 1995.

Resor za informisanje LSV

Jelena Krstonošić

Održana Izborna skupština Dobrotvorne zajednice „Amor vincit” Dvije godine u službi skrbi

Proslava male, ali vrijedne obljetnice postojanja i rada Dobrotvorne zajednice „Amor vincit” započela je svetom misom zahvalnicom u subotičkoj katedrali, koju je prikazao vlč **Stjepan Beretić**, u petak, 28. travnja, a nastavljena Izbornom skupštinom Zajednice u prostorijama „Bunjevačkog kola”. Nakon izbora radnih tijela, Skupštinu su pozdravili, te zahvalili na dosadašnjoj suradnji i poželjeli uspjehe u daljnjem radu **Rozalija Korhec**, ispred IO općine i Stožera za humanitarna pitanja, domaćin **Bela Ivković**, te predstavnice „Kola srpskih sestara”, „Vox humane”, i Društvene ustanove „Naša radost”, dok je, budući je bio spriječen doći, pročitano pozdravno pismo mr. **Bele Tonkovića**, predsjednika DSHV.

Izvješće o dvogodišnjem radu ove dobrotvorne zajednice pročitala je njezina predsjednica **Ana Kopunović**, izdvajajući samo one najvažnije događaje iz, možemo reći na žalost, veoma bogatog rada. DZ „Amor vincit” osnovana je 30. ožujka 1993. godine na poticaj DSHV-a i grupe građana, a izrasla je na tradiciji dobrotvorne zajednice Bunjevaka koju je 1919. osnovao **Blaško Rajić**, a koja je radila do konca Drugog svjetskog rata. Prije svega su društvene neprilike uvjetovale njen nastanak, jer je naglo osiromašenje cijelog društva stavilo u nezavidan materijalni položaj veliki dio ljudi, koji ponekad nisu imali ni korice kruha na stolu. Nabrajajući sve donatore koji su što hranom, lijekovima, što odjećom ili novcem pomagali humanitarni rad ove zajednice, predsjednica Kopunović im se svima srdačno zahvalila i u ime Zajednice i u ime svih ljudi koji su bili korisnici ove pomoći. Također se zahvalila i odala priznanje svim aktivistima, njih oko stotini koji djeluju gotovo u svim dijelovima grada i u okolnim selima, bez čijeg rada Zajednica ne bi mogla postojati. Riječi zahvale nisu mimoišle ni crkvu. Naglasila je dobru suradnju sa svim humanitarnim organizacijama koji djeluju u Subotici, kao i s ustanovama koji su korisnici njihove pomoći, poput Gradske bolnice, Gerontološkog centra, Naše radosti. Svoje je izlaganje završila riječima: **Budimo zajedno, jer zajedno smo jači i zajedno sve možemo.**

Na skupštini su izabrana i sva tijela Zajednice, koji će ove dužnosti obnašati u naredne dvije godine: za predsjednicu skupštine DZ „Amor Vincit” izabrana je **Milka Vujević**, za članove Upravnog odbora **Bela Stantić**, **dr. Ksenija Kašiković**, **Vita Grunčić**, **Ilka Tonković**, **Ivan Mamuzić**, **Kalo Crnković**, i **Ana Kopunović**, a u Nadzorni odbor su izabrani **dr. Marko Sente**, **Ruža Crnković** i **Kata Vukov**.

(I. Ž.)

Godina kulture Ljepše je bez publike

Kada bi problem subotičkih kina (od četiri preostala su dva) nekim čudom iskrasao u fokus društvenih zbivanja jedno od prvih pitanja zacijelo bi bilo: reanimacija ili eutanazija?

Ako kao polazište uzmemo sadašnje stanje, dvojbe u javnosti ne bi bilo – nagona želja za opstankom ustuknula bi pred „humanim” gašenjem života. Jer, kao što je poznato,

kinematografi danas nemaju svog bližnjeg koji bi pustio suzu za onemoćalim starcem. I tako „Zvezda” i „Radnički” već dugo vode unaprijed izgubljenu bitku s Izvjesnim baš kao i armija starih o kojima nema tko brinuti.

Dovođenje filmova na repertoaru od prošloga tjedna u vezu s godinom kulture bilo bi uputno baš kao i vjerovanje da crknutom konju pomaže zob. A repertoar je, bar u početku, bio izvrstan i isto tako planiran. „Radnički” je s dvije projekcije potencijalnoj publici, u povodu 100. obljetnice filma, za svaki dan pripremio odabir domaćeg filma, nagrađenog na inozemnim festivalima. Od „Skupljača perja” do „Ko to tamo peva”. Niti marketing, bar za naše prilike, nije bio tako loš. Pored toga učenicima i studentima ulaz je bio besplatan, a za ostale je cijena ulaznice stajala dva dinara. Međutim, već prvoga dana

– katastrofa! Desetak prisutnih, od kojih je možda trećina platila kartu. Naredni dani pokazali su da su prisutni uz malo dobre volje mogli napraviti klub „Sunčana jesen kina” s pravom obiteljskom atmosferom. Naime, ponašanje dijela prisutnih jasno odslikava stanje sredine iz koje dolaze. Pljuvanje po podu, glasni i neumjesni komentari, bacanje otpadaka, dim cigareta... samo su dio općeg stanja u duševnoj bolnici gdje bolesni i zdravi nisu razlučeni nikakvim ogradama. Tako je i ideja, inače lijepa i plemenita, doživjela vlastite oskrnavljenje a kino postao mjesto za ubijanje dosade ili usamljenosti i izivljavanje nagonilanih frustracija. Drugom, onom tišem dijelu publike preostalo je još samo sjetno sjećanje na dane kada se tražila karta više, a na ulazu se kontroliralo nosi li tko sjemenke. Ali, tko se toga danas još uopće i sjeća, a kamoli mari?

Da i čuda dosade najbolji je dokaz peti dan (petak), kada je projekcija od 20 sati otkazana, jer nije bilo nijednog posjetitelja! Nekako istodobno i gotovo stidljivo u „Zvezdi” je počelo ponovno prikazivanje filma Milča Mančevskog „Pre kiše”. Međutim, ni ova duboko humana i antiratna poruka, izražena filmom (možda upravo stoga što je antiratna), nije prošla bolje.

Generacija kojoj odlazak u kino predstavlja tjednu potrebu odavna se privremeno naselila u apatiju na konačnom putu izumiranja. Ova druga u uzaludnom traženju smisla, slučajno stigne pred vrata kina, a da mu ne zna ni namjene a kamoli s nekim ciljem ili predstavom o kućnom redu. Stoga nemojmo biti čistunci i zamjerati posjetitelju zbog pljuvanja po podu. Nemojmo zamjeriti niti onomu tko nesretnika pusti. Jedan je zalutao, a drugi upravo takvoga i čeka. Ipak, u općoj situaciji, bitniji je koji dan više od dostojanstvenog nestanka. Da je do ovog drugoga n za FEST ne bismo više čuli. Jer, rezultat je isti. Čudo je danas život, a ne film.

Zlatko Romić

Proštenje na Đurđinu

Svetkovina proštenja odvija se svake godine na dan sveca kojemu je mjesna crkva posvećana. Na Đurđinu je to sv. Josip radnik, kojega Katolička crkva slavi 1. svibnja. Mjesni je župnik vlč. **Lazar Ivan Krmpotić**, ove godine uvećao ovo slavlje pozivom niškog sužupnika vlč. **Tome Blaška**, koji je predvodio misno slavlje uz koncelebraciju vlč. **Bele Stanića** i fra **Andrije**. Također se na domaćinov poziv odazvao i **Andrija Velun**, poznati orguljaš i profesor orgulja na beogradskoj glazbenoj akademiji, koji je svojim sviranjem uvećao ovo slavlje.

Popodne su na đurđinskom hipodromu održane tradicionalne konjičke utrke u organizaciji mjesnog Konjičkog kluba „Đuršin”.

(Ij. k.)

Kulturno-umjetnički program za 1. svibanj

Da je slavljenje praznika rada 1. svibnja koji je u ranijem sistemu bio obavezan i sveopći sa svojim prepoznatljivim sadržajima zahvatio korijen u narodu osvjedočili smo se i ovog puta. Tako je u malom naselju Ljutovo kraj Subotice, istina na drugačiji način, obilježen ovaj praznik. Logorska vatra zapaljena ispred zgrade Doma kulture samo je podsjećala na negdašnji okus slavlja, jer su izostala poznata „narodna” kola oko nje. Novinu je donio bogat kulturno-umjetnički program mjesnog KUD-a „Bratstvo” i gostiju iz Hajdukova, KUD-a „Lifka Sándor”. Nakon oficijelnog programa, uz glazbu Narodnog ansambla Ljutovačkog Društva održana je igranka za mještane do sitnih noćnih sati.

(Ij. k.)

AUROMETAL

Godišnja skupština RDSV za Suboticu Blaško Kopilović ponovno predsjednik

Blaško Kopilović i dalje će se nalaziti na mjestu predsjednika subotičkih reformista. To u na godišnjoj Skupštini RDSV za Suboticu 2. travnja tajnim glasovanjem odlučili delegati, članovi stranke. Već činjenica da se njegovo ime na to mjesto pojavilo kao jedino na listi govori za sebe sve. Na ovoj je skupštini uvedena još jedna novina u praksi reformista: svi predloženi kandidati za članove Općinskog odbora RDSV, njih 34, također su dobili „zeleno svjetlo”, a za to je bilo potrebno dobiti 50% glasova. To su osnovne značajke ove skupštine, na kojoj su sim reformista iz Subotice bili prisutni i predsjednik RDSV dr. Dragoslav Petrović, predstavnici grada i lokalnih stranaka.

Uvodno izlaganje podnio je Blaško Kopilović, koji je naveo da je subotička organizacija RDSV ostala vjerna i prepoznatljiva svojim programskim ciljevima, a napose po demokratskoj orijentaciji, gospodarskom programu otvorene tržišne privrede i opredeljenju za mir. Potrebu za autonomijom Vojvodine ocijenio je kao „civilizacijskom kategorijom savremenog sveta”. Govoreći o gospodarskom programu RDSV Kopilović je bez ponosa rekao:

— U kratkom periodu u kojem su reformisti imali dominantan uticaj u izvršnim organima ranije Jugoslavije ostvareni su neoma značajni rezultati u realizaciji tog programa. Uostalom, imali smo 1.500 DEMOLATA u zemlju u punom procvatu; bili smo na pragu Evrope i sa pasošem bez vize u preko 100 zemalja.

RDSV bi se po njemu mogla nazvati revolucionarnom stvaranja koalicija političkih stranaka u Vojvodini, a ponovno je upućen i poziv na suradnju svim demokratski orijentiranim partijama.

Nakon toga uslijedili su pozdravi uzvanika. Posebno su bila zanimljiva izlaganja Józsefa Miskolcija (SVM), koji se „zapitao” gdje bismo kada bili da nam je na čelu vlade Ante Marković, pošto je on (Miskolci) član i reformista naveo tri razloga zbog kojih ne bi napustio ovu zemlju: demokracija RDSV, mirovna opcija i zadovoljavajući odnos prema nacionalnim manjinama i Stipana Stipića (LSV) koji je u ovom metaforičnom istupu naveo da je lijep vojvodanski običaj pozivati u goste, otići u goste, i miješati se u probleme u tuđoj kući, ali i da koliko kola zapnu u blatu „treba mijenjati točak”. Treba istaknuti da se Skupštini odazvao najpozantniji broj uzvanika iz redova ostalih političkih stranaka u gradu (DZVM, GPS, LSV, SJ, SKPJ, NRS, NSS i SVM), te dopredsjednica grada Stanka Kujundžić i predsjednik izvršnog odbora Imre Kern.

Na kraju protokolarnog dijela Skupštine prisutnima se obratio i predsjednik RDSV dr. Dragoslav Petrović:

— Mi smo već pobedili, a da oni toga nisu svesni. Mi smo u Vojvodini neuništivi i već smo druga partija po brojnosti. — rekao je Petrović ocjenjujući snagu RDSV danas i budućnosti.

(z. r.)

Nezadovoljstvo v. d. direktora Škole u prirodi Zaboravio da je izbjeglica

Gospodin Lazo Buha, v. d. direktora Škole u prirodi na Paliću (gdje su smještene izbjeglička djeca), donedavno i sam sa izbjegličkim statusom, na prilično osoben način vidi svoju poziciju i fotelju, jer u ovaj objekt ne želi prihvatiti skupinu izbjeglica!

Naime, kako smo o tomu već pisali, nedavno je s republičkim povjerenikom Komesarijata za izbjeglice Bratislavom Morinom, prigodom njezina boravka u Subotici, postignut dogovor da 45 izbjeglica, do sada smještenih u hotelu „Sport”, koje su nakon prošlogodišnje revizije zadržali izbjeglički status – budu premještene u Školu u prirodi u cilju pojednostavljanja njihovog zbrinjavanja. Do nesporazuma između Štaba, tj. lokalne samouprave i dotičnog direktora došlo je na posljednjem sastanku općinskog Štaba za izbjeglice, gdje je na dnevni red stavljeno pitanje preseljenja izbjeglica, a koje bi trebalo biti završeno do 1. lipnja da bi hotel „Sport” prije početka turističke sezone bio vraćen vlasniku.

Lazo Buha, koji je prije tri mjeseca postavljen za v. d. direktora, kao da nije želio čuti objašnjenje Gábora Kudlika, predsjednika Štaba, o tomu da je u dogovoru s nekoliko banaka i drugih državnih poduzeća trajno riješen izvor financiranja objekta. On je na sastanku izrazio nezadovoljstvo što je odluka donijeta bez njegove suglasnosti. Naime, Buha je sklopio ugovor s nekoliko turističkih agencija tako što je trećinu objekta izdao u komercijalne svrhe za predstojeću turističku sezonu. Po njegovim riječima „bio je jako iznenađen što je donijeta takva odluka” i zahtijevao da mu lokalna samouprava, ukoliko ostane pri tomu da se preseljenje izvrši, isplati 60.000 dinara koliko je on na ime avansa primio od agencija s kojima je sklopio sporazum.

Član Štaba Gordana Janjić, bivši v. d. Škole u prirodi, podsjetila je članove Štaba za izbjeglice da još od prije dvije godine postoji dogovor između Škole u prirodi i republičkog Komesarijata za izbjeglice da se ovaj palički objekt može koristiti isključivo za smještaj izbjeglica.

A. S. Kis

Nacionalna neravnopravnost u Subotici

Ukoliko bi manjinska zajednica imala i samoupravu u oblasti svojih posebnih interesa, tada bismo mogli govoriti o nacionalnoj ravnopravnosti. Da bi se to ostvarilo potrebna su i dva preduvjeta: 1. država mora donijeti zakon o slobodama i pravima manjinskih zajednica i njihovih pripadnika, koji će regulirati njihovu samoupravu; 2. manjinske zajednice moraju organizirati svoje predstavničke organe tako da izražavaju stvarnu volju svoje zajednice. Najčešće su to narodna vijeća ili sabori. To se ne može postići u okviru jedne političke stranke, pa makar ona imala i nacionalni predznak. No, ova tema bi iziskivala zaseban prostor. Osim ovih oblika neravnopravnosti i ravnopravnosti možemo govoriti i o nasilnosti manjinske zajednice. Manjinska zajednica je nasilna kada nasilnim sredstvima (drugačije i ne može, pošto je u manjini, te demokratskim putem ne bi mogla to izglasati) preuzme u svoje ruke poslove od općeg interesa. Da bih ovo sve objasnio, navešću i primjere.

Progon i istrebljenje Židova za vrijeme Hitlera klasičan je primjer egzistencijalne neravnopravnosti odnosno ugroženosti. No, svaka od ovih grupa ima i svoje nijanse i različitosti. Tako bi najblaži oblik ovakve neravnopravnosti bio kad netko zbog svoje nacionalne pripadnosti ne bi mogao napredovati u poslu, a najteži ako bi netko zbog toga izgubio i život.

Za primjer kulturne neravnopravnosti možemo uzeti Hrvate u Vojvodini nakon 1956. godine, kada su ostali bez svojih prosvjetnih, kulturnih i informativnih institucija. Samoupravna neravnopravnost se odražava na mađarsku, slovačku, rumunjsku i rusinsku manjinu, koji se doduše mogu obrazovati i informirati na maternjem jeziku, ali u tim oblastima od posebnog interesa nemaju samoupravu, već se sadržaji, kao i sama administrativna uprava diktiraju od većinskog naroda. Zato sam to i nazvao samoupravna neravnopravnost, jer dok većinski narod sam upravlja svojim posebnim interesima, manjinskom narodu se to ne dopušta.

O ravnopravnosti se na našim prostorima, na žalost, ne može govoriti, mađa takvih primjera ima puno u Evropi: Katalonci u Španjolskoj, Tirolci u Italiji, Danci u Njemačkoj, Švedani u Finskoj, itd.

Nasilnost manjinske zajednice očitovala se u najdrastičnijem obliku u Hrvatskoj, gdje je jedan dio srpske zajednice nasilno preuzeo sve funkcije od općeg interesa i tako stvorio državu u državi.

No, da se vratimo nazad u Srbiju i Suboticu. Kod nas ne možemo govoriti o ravnopravnosti jer nije ispunjen ni jedan od dva preduvjeta neophodna za oživotvorenje ravnopravnosti. Mislim tu na Zakon o manjinama i na narodna vijeća. U Srbiji je za vrijeme Panićeve vlade bio pripremljen nacrt zakona o pravima manjina, ali on, na žalost, nije ugledao ni svjetlo dana. Kad govorimo o Srbiji, možemo govoriti o kulturnoj i samoupravnoj neravnopravnosti, a, na žalost, postoji i pojava egzistencijalne neravnopravnosti blažeg oblika, nemogućnost napredovanja u službi, naročito u vojsci, policiji i sudstvu. Na sreću, ne možemo govoriti o nasilnosti, iako je vladajući režim pokušao progurati tezu o separatizmu Mađara, što bi u svakom slučaju bio jedan vid nasilnosti manjinske zajednice.

Preko sredstava javnog informiranja u Srbiji, kad god se pomene manjina, čuju se izjave kako prava manjina u Srbiji prevazilaze europske standarde. Na žalost, takve izjave se čuju i od onih koji su najodgovorniji za manjine. To su neodgovorne izjave neupućenih ljudi.

Što prije ljudi na vlasti budu shvatili da ravnopravnost manjina ne ugrožava većinu, već je, naprotiv, obogaćuje, tim prije ćemo se osloboditi karantene i priključiti se civiliziranom svijetu, te ući u europske integracijske tokove. No, ja sumnjam da ova vlast to uopće i želi.

Mr. Ivan Poljaković

Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Organizacijskog odbora „United Games” i „Dužijance '95”

PREVAZILAŽENJE LOKALNE RAZINE

Sudjelovanje grada u projektu „United Gamesa” pruža mogućnost komuniciranja s drugim gradovima. • „Dužijanca” ima svoju ustaljenu okosnicu od koje i ove godine ne planira odstupiti.

Dva su razloga za razgovor s g. Lazom Vojnić Hajdukom: on je predsjednik Organizacijskih odbora dviju različitih manifestacija koje će na osoben način obilježiti društveni i kulturni život u gradu. Prva je proslava pedesete obljetnice od osnutka Ujedinjenih naroda u organizaciji „United Gamesa”, asocijacija gradova Europe čiji je Subotica od kraja ožujka punopravni član. Druga je „Dužijanca”, proslava svečanosti uspješnog svršetka žetvenih radova.

Što je u stvari „United Games”?

L. V. H.: „United Games” je organizacija-asocijacija pojedinih gradova Europe, inače članica Ujedinjenih naroda, koja se u svojoj djelatnosti i aktivnosti bavi djecom uzrasta od 12 do 17 godina. Osnovni cilj ove organizacije je resocijalizacija i uključivanje djece, dakle mladih, u aktivan društveni život u odlučivanju i stvaranju svoje budućnosti. Sfera bavljenja ove organizacije posebice označava ekologija, sociologija, mir i tolerancija, a sve to kroz igru i druženje mladih iz različitih dijelova Europe. Ovoj nevladinoj asocijaciji priključili su se do sada devet gradova iz Europe: Berlin, Müzzuschlag, Koper, Plzen, Pápa, Veszprém, Balatonfüred, Trenčín i Subotica. Inicijatori svih projekata „United Gamesa” su djeca, a mi stariji smo samo u situaciji da im u tomu pomognemo.

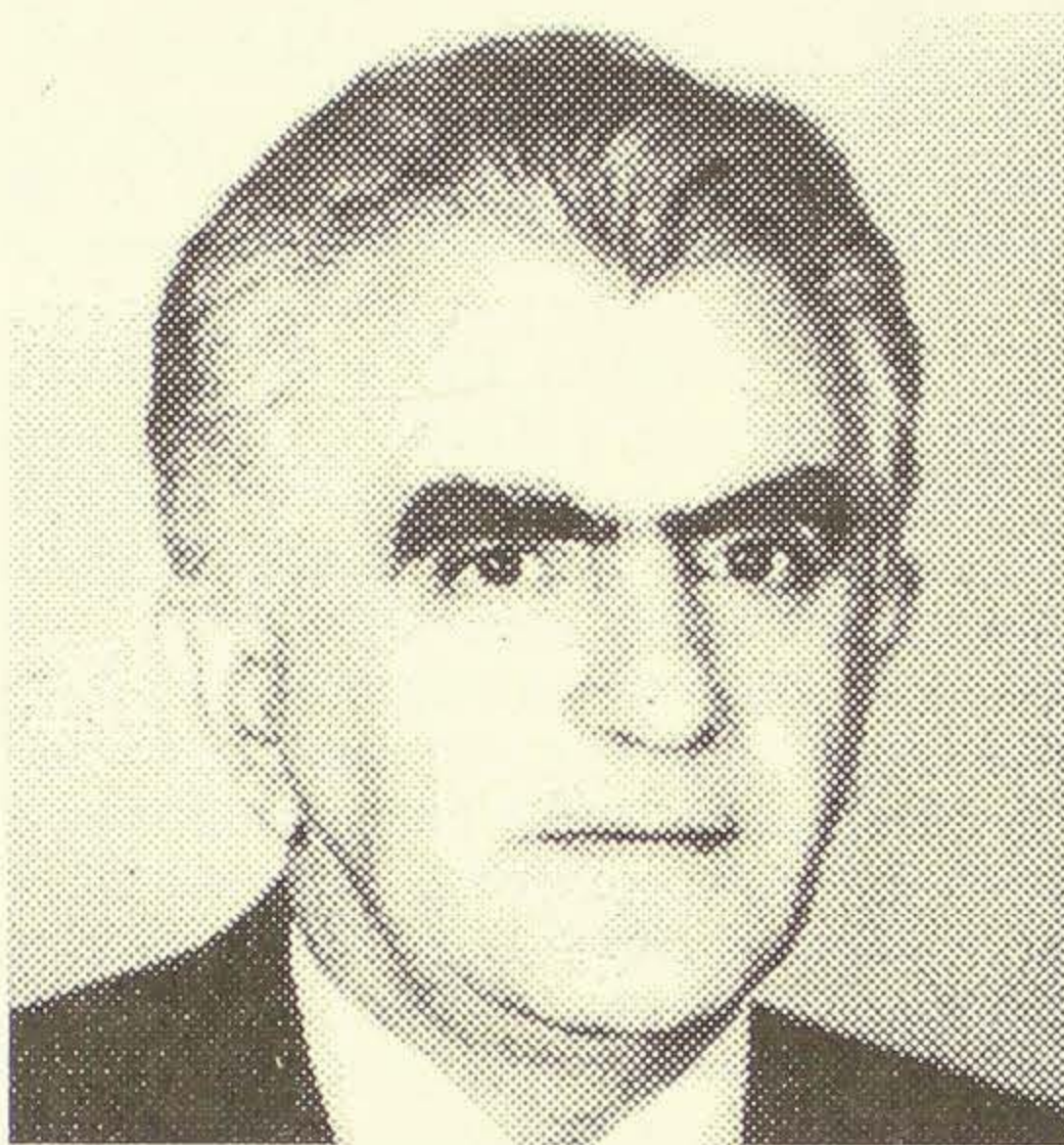
Pokrovitelj proslave predsjednik Lilić

Što ulaskom u ovu asocijaciju Subotica dobija?

L. V. H.: Sigurno da Subotica svojom nazočnošću u ovoj organizaciji dobija mnogo. Napose u ovom vremenu kada smo zbog sankcija međunarodne zajednice prisilno „zatvoreni” i nekakva normalna suradnja na međunarodnoj razini je onemogućena, a time i artikuliranje i predstavljanje tradicije, gospodarstva, kulture i svega onoga što karakterizira Suboticu. Sudjelovanjem grada u ovom projektu pruža se mogućnost komuniciranja s drugim gradovima, a djeca Subotice mogu biti u kontaktu s djecom iz različitih sredina; izmjenjivati svoja razmišljanja, iskustva, „pogleda na svijet”, a napose mogu potvrditi svoju prisutnost u angažiranju i odlučivanju za ostvarenje vlastite budućnosti. Stariji time bivaju stavljeni pred „svršen čin”: izravno upoznaju probleme djece, te su time stavljeni u situaciju da prilikom donošenja nekih odluka imaju obzira i spram njihovih (dječjih) zahtjeva, tj. da participiraju na ostvarivanju njihove budućnosti. Fraza „budućnost je u mladima” na ovaj način se otjelotvoruje i postaje djelatni faktor u političkom životu.

Početak lipnja u Subotici će se u organizaciji „United Gamesa” održati dječji musical. O čemu se tu radi?

L. V. H.: Budući je osnovni cilj „United Gamesa” resocijalizacija, aktivno uključivanje djece u društveni život, a na način njima primjeren, ona se je na sastanku u Berlinu odlučila da se 10. lipnja u svim gradovima članicama istodobno obilježi proslava 50. obljetnice osnutka Ujedinjenih naroda. Dakle, u svih devet gradova toga će dana u isti sat biti održan dječji musical pod nazivom „Peace Child Musical” čiji su autori i inicijatori sama djeca, koja tom gestom daju svoj skromni doprinos proslavi ove značajne obljetnice. U Subotici se planira da u tome

Lazo Vojnić Hajduk

musiclu sudjeluje preko 130 učenika subotičkih srednjih škola. Treba naglasiti da je pokrovitelj ove proslave predsjednik SRJ gospodin Zoran Lilić. Time je ovoj manifestaciji dat viši značaj, jer ona zacijelo prevazilazi lokalnu razinu. Planira se da delegaciju djece skupa s čelnicima lokalne samouprave u posjet primi Zoran Lilić.

Tko je u Subotici bio inicijator ove ideje?

L. V. H.: Kao što sam već rekao inicijatori svih aktivnosti, pa i ove, su djeca srednjoškolske dobi. Oni su sami koncipirali i napravili sinopsis, a na osnovu njega je izvršena dramatisacija musicala. Scenografija, koju su uradili stariji, je podređena osnovnom konceptu, pa će i simbolički elementi dizajna biti koncipirani na prošlosti, sadašnjosti i budućnosti ovog multikulturalnog i multinacionalnog prostora.

Gdje će musical biti izveden?

L. V. H.: Planira se da mjesto održavanja bude Sinagoga, gdje će biti mjesta za oko 600 posjetitelja. Istodobno će na Trgu Republike u centru grada, na kazališnim stupovima preko izravnog prijenosa na velikom filmskom platnu biti omogućeno svim građanima Subotice gledati ovaj glazbeno-scenski spektakl. Vjerojatno će neka tv stanica iz Europe izrav-

no prenositi ovaj program, a Subotica će biti izravno telefonski povezana sa šest gradova, članova. Time će se Subotica naći u žiži događanja i interesa toga dana u ovom dijelu Srednje Europe.

Tko su nosioci projekta?

L. V. H.: Iako su djeca inicijatori ove manifestacije, ona zacijelo ne bi mogla iznijeti sav organizacijski teret na svojim plećima. Stoga je Skupština općine donijela odluku da ona bude organizator ove manifestacije. Izvršni odbor Skupštine općine imenovao je Organizacijski odbor u sastavu: Ilija Šujica, Zoltán Siflis, Károly Vicsek, Boško Krstić, István Balázs Piri i ja, kojemu je zadaća osigurati preduvjete za provedbu projekta. Umjetnički dio posla povjeren je Károlyu Vicseku kao redatelju; Vesni Tostonogov, njegovom asistentu; skladbu će napisati Ernő Verebes i István Balázs Piri; scenografiju će uraditi István Hupko, dok je za koreografiju i scenske pokrete zadužen Illés Lackó. Učenci Gimnazije, srednje Medicinske škole, Muzičke škole i članovi „Mladosti”, „Népköra” i „Bunjevačkog kola”, njih oko 130, će biti akteri. Pored glumaca, predviđeno je sudjelovanje pjevačkog zbora, solo pjevača, jazz baleta, folklora i dva orkestra.

Rekli ste da je jedna od osnovnih ideja u radu ove organizacije tolerancija. Znači li to da će i planirani musical biti sačinjen na toj potki?

L. V. H.: Svakako. Tekstualni predložak „Peace Child Musicala” je priča o našoj surovoj svakodnevnici. Osnovnu nit priče čini ljubav dvoje mladih, koja poslije prvog zanosa biva naglo prekinuta mobilizacijom mladića u rat na njihovoj svadbi. Smjenjuju se slike s ratišta: barikada od živih ljudskih tijela, dječje smrti, naricanju majki... Kulminacija je povratak „ratnika” i njihovi pokušaji da zaustave ludilo rata...

Prepoznatljiv znak Subotice

Ujedno ste od strane Predsjedništva „Bunjevačkog kola” ponovno imenovani za predsjednika Organizacijskog odbora „Dužijance”. Hoće li prigodom ovogodišnje proslave biti nekakvih većih novina?

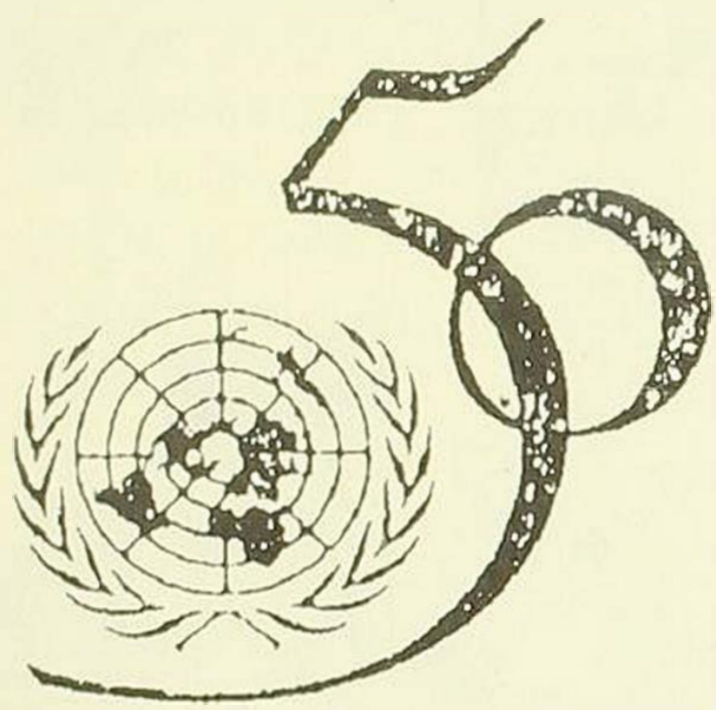
L. V. H.: Može se reći da sada „Dužijanca” ima svoju izgrađenu i ustaljenu okosnicu od koje i ove godine ne planira odstupiti. Organizacijski odbor smatra da je „Dužijanca” prigoda da pored svog izvornog dijela, a to je kruna slavlja zahvale Bogu za ubrane plodove kruha, mora i treba imati u sebi i ostale sadržaje iz domena stvaralaštva našega naroda. Jer to na neki način korespondira sa žuljevitim rukama u obliku „žuljeva mozga” koji apliciraju kulturno stvaralaštvo. Dakle, kroz projekt „Dužijance” pruža se mo-

gućnost prikazivanja ne samo onoga što je bilo, već i onoga što se stvorilo i što se danas stvara. Važno je istaknuti da se na stol kulture Subotice stavlja sve dostignuće jednog naroda koji je dio ove sredine. Osnovni kostur i ovogodišnje „Dužijance“ bit će u tom smislu oblikovan s već prepoznatljivim i uobičajenim manifestacijama.

Budući da je Odbor formiran, te da je mao prvi radni sastanak, vjerojatno se na njemu govorilo i o kalendaru manifestacija.

L. V. H.: Na prvome sastanku samo smo u načelu govorili i o kalendaru manifestacija, bez konkretne razrade, jer je to preuranjeno. Planiramo da do kraja svibnja uradimo detaljan plan projekta koji će u sebe uključivati i kalendar. Do tada će biti završena lista s imenima budućih nosilaca projekata po odjelima, bit će imenovani pododbori... Drugim riječima, do tog vremena planiramo infrastrukturno zaokružiti organizacijsku shemu, koja će biti garant uspješne provedbe cijele

„Dužijance“. Koristim ovu prigodu, budući da vremena još ima, da pozovem sve zainteresirane koji bi na bilo koji način mogli svojim savjetima i radom doprinijeti što kvalitetnijoj realizaciji. Oni se trebaju javiti u prostorije „Bunjevačkog kola“ ili na telefon: 26-621.

Prošle je godine bilo dosta negativnih kritika izrečeno na račun „Dužijance“, a neka se subotička kulturno-umjetnička društva nisu odazvala pozivu da sudjeluju u programu. **Hoće li ove godine stvar biti drugačija?**

L. V. H.: Mi smatramo da je „Dužijanca“ od interesa i značaja cijeloga grada, da je ova manifestacija postala prepoznatljiv znak Subotice, te da ima veliki značaj u svom kulturnološkom smislu u životu grada. Ne mislimo da je ona zatvorenog tipa ili karaktera. To ona ne smije postati. Naprotiv, ona mora postati manifestacija od općeg značaja. Mi ćemo i ove godine, kao što smo činili i prethodnih, pozvati sve ljude dobre volje da pokažu svoja specifična obilježja, sudjeluju na svim manifestacijama, a poglavito na onim manifestacijama koje imaju izrazito turistički karakter. To je slučaj s natjecanjem risara, koje planiramo podići na međunarodnu razinu pozivanjem na natjecanje ljudi iz susjednih zemalja. Iskreno se nadamo da ćemo i u Subotici naići na razumijevanje kod djelatnika u drugim društvima, te da će i oni naći svoje mjesto u nekim od programa „Dužijance“.

Tomislav Žigmanov

Oćete li me razumit?

Oćete li me razumit, ako malo progovorim i pišem na jeziku kojega san najprvo čuja i naučija? Na jeziku (ništa mi ne smeta ča ga zovu dijalekton) ča san ga naučija od ćaće i matere, kad san bija mali. Virujen da oćete. Svi. Znan, najviše i najboje će me razumit oni koji u ovon kraju govoru isto onako ka ča su mi govorili ćaća i mater, da je – mlisko bilo. Razumićedu me i oni koji ne govoru da je mlisko bilo, ali govoru (ka i svi) da je – vino, vino. Isto tako, (za vino) govorili su mi i ćaća i mater. Čaća više, jer je rič o vinu.

Prvo san bija, ka i sva dica, mali. Malešan. Poslin, kad san naresta, iša san u školu. U školi san učija na... školskon jeziku. Prvo jedan školski jezik, pa onda drugi školski jezik. Oba san razumija i oba naučija. Dosta dobro. Na kraju, ispalo je da su ti jezici sada jedan drugon – strani. Eto, učija san jedan jezik a nisan zna da san učija strani jezik. I ne samo da su ti jezici postali jedan drugon strani, nego su i oni koji te jezike govoru, jedni drugin postali stranci. I još gore od tega. Ipak, ujeha mi je u onon: koliko jezika govoriš, za toliko judi vridiš. Znači, onda ja vridin najmanje za dva-tri čovika! Dobro je ispalo. Ali, sa ćaćom i materon (pogotovo s materon) nikad nisan progovorija školski. Nisan tija i nisan smija.

Sićan se, fala bogu, svoje matere. Dok je bila živa, znala mi je reć:

– Kad umren, sinko, nemoj me zaboravit. Jer, pazi, ja ću na onon svitu znat je li me se sićaš oli ne. Zato, stavi to (to da me se sićaš) u novine. Da buden sigura. Neka bude latinicon i neka ne bude školski. Nego naški. Znaš da ne znan drugovačije. I, nemoj zeznit stvar, znan ja tebe.

A sada bi ja njoj moga reć: evo, mama, sićan te se. I volija bi da to znaš. Volija bi da tamo gori čitaš ŽIG. Onda bi bila sigura i vidila bi, napismeno, latinicon, i naški, da te nisan zaboravija. I da nisan zeznija stvar.

I, eto, u ovoj rubriki – mojoj penzionerskoj bilježnici/ beležnici, uvik će i na prvon mistu bit i koja lipa rič, na ovon lipon jeziku ča san ga naučija od svoje matere. I ćaće. Brez ijedne grube riči. Jer, najlipša je – lipa rič.

Šefe, koji ti je vrug!

Opet mi je bio mali Mišo. To je onaj moj mali drugar, odlikaš iz komšiluka, što me naučio igrati

Iz penzionerske beležnice

poker i uvek me dobija. Vidim, maračn je i ozbiljan. Danas, kaže, ništa od pokera, besan je. Gledao je na TV, krišom od roditelja, zasedanje Parlamenta. Ono, na kojoj se onaj naš Šef vlade busao u grudi i hvalisao kako pre njega nismo bili, a sada smo zaslugom Njegovom i Njegove vlade, u pravom blagostanju. Amerika pa mi.

Kome on to, pa to su bajke za malu decu, ljuti se mali Miša. Sećam se, kaže Miša, još u obdaništu sam dobijao deset puta (deset puta!) veći džeparac nego sada u trećem razredu! Pa onda, svake godine, svake, uvek je bilo za letovanja, zimovanja. A sada nema ni za tri dana kampovanja. Zna on, kaže Miša, da mu roditelji nisu krivi. Zna on sve, vidi sve. Ali to ne zna i ne vidi taj naš veliki Šef. Zna samo u Parlamentu da se hvali kako nam je svima (!) – super.

Još ga (Šefa vlade) tamo neki u Parlamentu i hvale. Verovatno, kaže Miša, njegovi kućni prijatelji. Ko bi drugi! I svi oni, tom Šefu i njegovoj vladi daju maksimalne, odlične ocene. Da se ja pitam, kaže Miša, toj vladi dao bih najmaksimalnije – jedinice. Iz svih predmeta. A naročito (to je mali Miša naglasio) iz – vladanja.

Tako meni kaže mali Miša. I ode. Dok je odlazio vidim, maše glavom, levo-desno. I čujem, govori sam sa sobom.

Zbilja, Šefe (vlade), šta ti bi da onako zamajavaš i razljutiš našeg malog Mišu? I ne samo malog Mišu. I da pričaš one priče za malu decu, koje njega onako ljute. Pazi, kod njega to neće moći proći. Jer, znaš li ti čoveče (to jest Šefe) on ima punih deset godina, hej!

Neki naši Zemaljci (III)

Protelih dana, nije mi uspjelo uspostaviti vezu sa... vezom u Svemiru. Svemirske smetnje, smetnje na trasi, što li. Pa ne znam je li Glavni Svemirac uopće što poduzeo od namjeravanoga, protivu onih NEKIH naših Zemaljaca – zlotvora, što još čine ona zlodjela tamo u smjeru zapada-jugozapada.

Ali, zato smo se mi umirovljenici ovdje, na ovom dijelu planeta Zemlje, organizirali i dogovorili. I odlučili: prije će deva (ili slon) proći kroz iglene uši, nego li će bilo tko od tih i takovih NEKIH naših Zemaljaca, ikada postati članom naše Udruge umirovljenika. Eto mi, umirovljenici, nažalost, možemo doprinijeti samo toliko.

Marko Subotički

P. S.

Na kraju, (a moglo je biti i na samom početku) – SMRT FASIZMU...! Zauvijek. Ne samo stoga što je prigoda.

Pisma čitatelja

Umrte juče – jeftinije je!

Avramovićev program doneo je kakvu-takvu sigurnost građanima i zaustavio galopirajuću inflaciju iz 1993.

Međutim, statistički podaci koji govore da u 1994. godini nije bilo inflacije, tj. da je ona ravna nuli, u najmanju ruku su netačni, ali ne znamo da li su netačni zbog netačnih podataka ili iz drugih razloga. Ako život uzmemo onakav kakav jeste, a da „potrošačka korpa“ nije jedino merilo porasta troškova života, a u šta se možemo uveriti u svakodnevno novim cenama u izlozima i prodavnicama i podemo do poznate činjenice – da je smrt sastavni deo života, znači da i troškovi pogreba (mada se samo jednom pojavljuju) ipak su „životni troškovi“.

Nažalost „crni“ primer koji ćemo navesti pokazuje da je umreti u 1995. godini zamalo 100% skuplje nego u 1994. Pogrebna oprema (obična – ništa luksuzno) 16. 5. 1994. iznosila je 698,00 dinara, a participacija od socijalnog 451,00 dinar, što čini 65% troškova.

Cena pogrebne opreme 26. 4. 1995. godine (veoma skromna – najjeftinija) iznosila je 1165,00 dinara, a participacija od socijalnog 315,00 dinara, što čini samo 27% od troškova.

Možda naša statistika o potrošačkoj korpi je „ipak ispravna“ – jer, na kraju krajeva, oni koji su iskoristili pogrebnu opremu nemaju više potrebe za „potrošačkom korpom“.

Pa zašto onda da se time statistika bavi, jer inflacije nema, a cene svakodnevno rastu.

a. n.

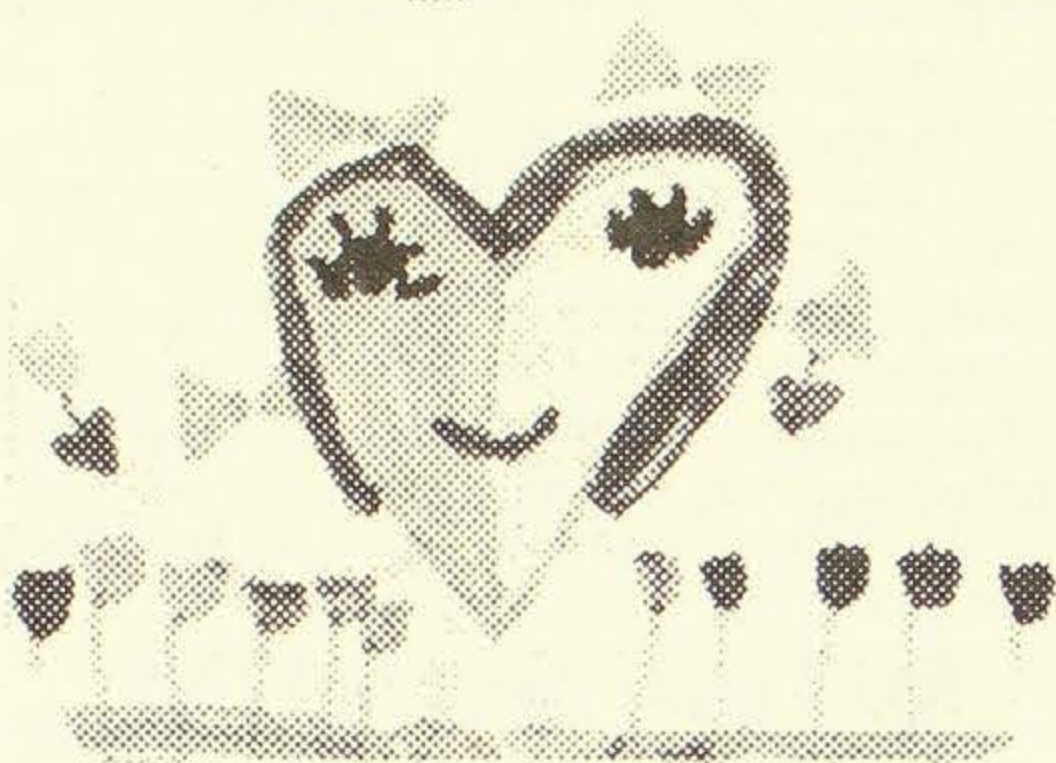

Okom deteta

„Zlato moje, jagodice moja, bonbončiću moj, mило moje...“

Svako od nas ima neku tajnu koju će podeliti sa najboljim prijatelje, a nekad je sačuvati samo za sebe. I deca imaju svojih malih i velikih tajni. U okviru serije igara „Lični kovčežić“ razgovaralo se sa decom o tome da svi imamo pravo na privatnost, da čuvanje tajne ide uvek u saradnji sa nekim u koga se ima poverenja, da je najbolje mesto za čuvanje tajne u nečijem srcu.

Deca su od kutija i raznog materijala pravila svoj lični kovčežić u koji će smestiti svoje tajne: lepe reči, blagoslove, snove, stidove,

Marija (7 godina – Tolstojeva)

„Mama mi kaže – ti si moje srce. Ja onda ovako izgledam i pocrvenim

strahove, osećanja...“

Anamarija Č. (6,9 g Tolstojeva): „Ružne, strašne snove neću staviti u kofer jer će pokvariti lepe snove i lepe reči.“

Robert T. (6,7 g Tolstojeva): „Staviću ružne reči gore na kovčežić da bi odletele, jer u koferu držim sve lepe stvari.“

Prva igra i prvi likovni i verbalni zapis koji je ušao u lični kovčežić je igra „Moje lepe reči“ – lepe, mazne, koje drugi upućuju, koje drugima upućujem, mamine, tatine... Deca

biraju svoje najlepšu reč i obrazlažu zašto su baš nju izabrala. Biraju oblik i crtež u koji će lepa reč biti upisana, a obično je to oblik srca, leptira, oblaka...

„Srce je znak ljubavi, pa sam ga zato izabrala.“ Stela (7 g Tolstojeva)

Za Robiku lepe reči su „dodi da igramo fudbal“, a za Stelu „kad kažem baki da je volim.“

„Meni je najlepša reč mama. Ona mi puno pomaže i draga je meni.“ Ana (7 g Mali Bajmok)

„Meni je ljubav, mislim o nekome njen lik mi je ispred očiju.“ Irina (6,5 g Mali Bajmok)

„Drugarstvo, jer se možeš igrati sa decom i družiti se zajedno. Nisam sama.“ Dalija (7 g Mali Bajmok)

„Kad ja nekome kažem zdravo lepo se osećam i prijatno.“ Sonja 7 g Mali Bajmok)

„Meni je najlepša reč cveće jer volim da ga berem za mamu, ili da ga poklonim nekome koga volim.“ Alisa (7 g Mali Bajmok)

Mamine lepe reči koje su deca najčešće navodila su: veverice moja, zečiću moj, zvezdice moja, cico, zlato moje, mило moje...

Tatine lepe reči: ptičice, bubamarice moja dodi da jedeš, bonbončiću moj...

Na pitanje šta bi uradio sa lepim rečima Đerd B. (7 g Mali Bajmok) je rekao: „Lepe reči u našim glavama trebamo pretvoriti u još lepše.“

„Lepe reči bih zasadila, da bi izrasli lepi cvetići i lepa trava.“

„Svoje lepe reči bih zaključala u fijoku, onda bih ružne bacila u korpu za smeće da ne bi dirali lepe reči. Tada bih pustila lepe napolje.“ Stela (6,7 g Tolstojeva)

„Lepe reči bih stavila u tortu da bi i one slavile na mom rođendanu.“ Sanela (7 g Tolstojeva)

Šta bi ste Vi uradili sa lepim rečima?

(nastavlje se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Za djecu i roditelje

Opasnost od bolesnog zuba

Nemojte suviše tugovati za izvađenim zubom. On je vaš neprijatelj i nije ga dobro čuvati u ustima. Takav zub je opasnost za zdravlje čitavog organizma. Bakterije iz bolesnog zuba preko krvi mogu doći u svaki dio tijela, a najčešće u srce, bubrege, oko ili zglobove.

Ipak je mnogo bolje ostati bez bolesnog zuba, nego ugroziti zdravlje ostalih važnijih dijelova tijela.

Loš dah

Da li ste ikada osjetili nečiji dah nakon što je jeo luk? Krasan miris!

No taj miris kroz neko vrijeme nestaje.

Ali što ako imate uvijek loš miris iz usta i to još lošiji od mirisa luka?

To je zato što je na zubima plak u kome žive bakterije i razgrađuju ostatke hrane. Kako može mirisati iz takvih usta gdje bakterije žive i ugibaju?

Što možete učiniti vi sami da se oslobodite tog mirisa?

Mnogo!

(Iz knjige Valenta Sabolića „I o tvojim zubima“)

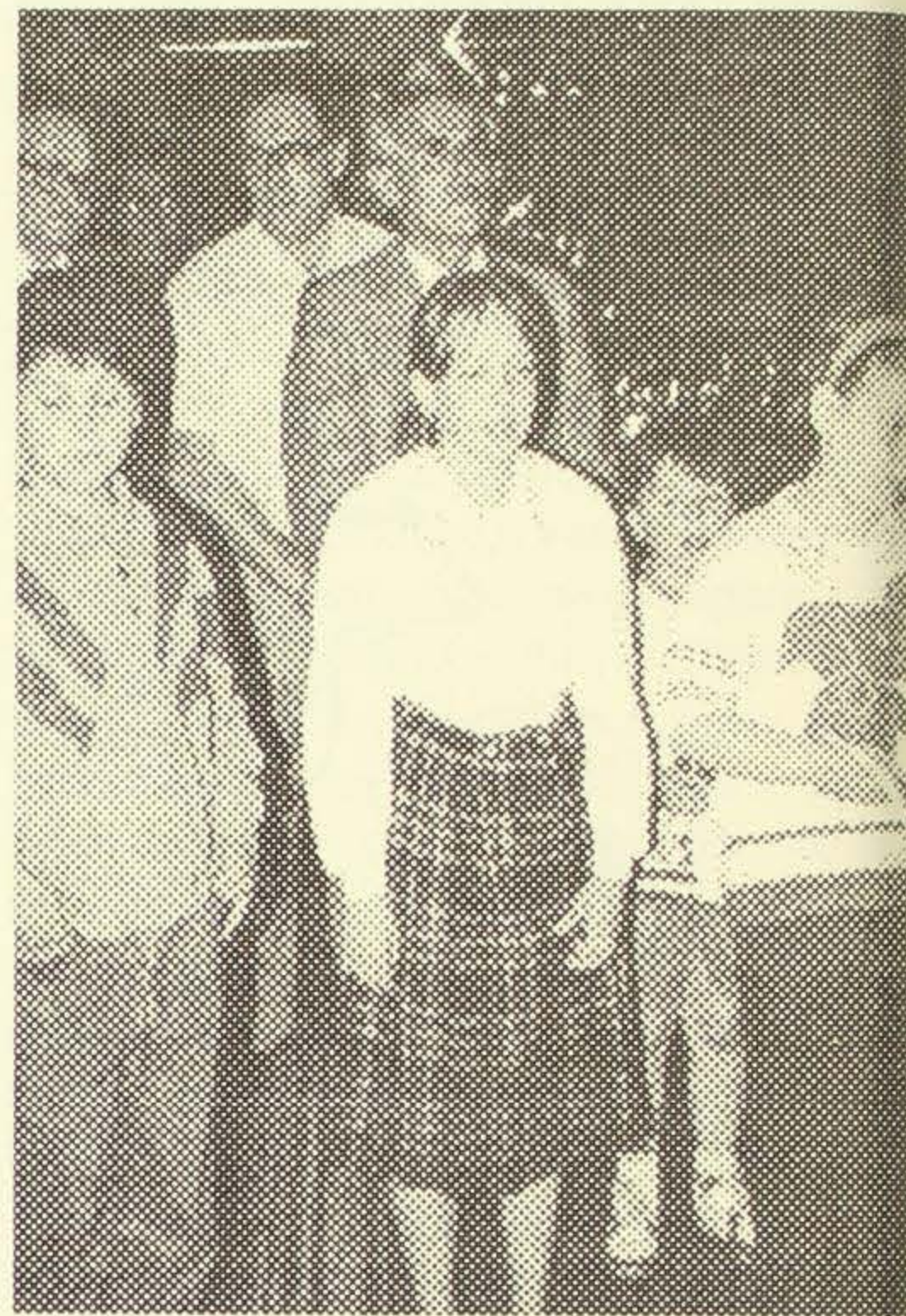
Izložba mladih članova Likovne sekcije „Bunjevačkog kola“

Otkrivanje budućih

umjetnika

Sa oko 90 radova predstavilo se 23. travnja 36 slikara, mladih članova Likovne sekcije KUD „Bunjevačko kolo“ na izložbi u prostorijama Društva.

Sekcija mladih počela je s radom pred godinu dana (svibnja 1994.) pod vodstvom gospodina Stipana Šabića, vrsnog likovnog pedagoga, te Paje Kečenovića, također nastavnika likovnog. Članovi su podijeljeni u dvije skupine: u prvoj su „klinici“ starosne

dobi od vrtića do 13 – 14 godina, a u drugoj mladi do 30 godina.

Na otvorenju je, pred više od 100 prisutnih, izveden prigodan program, kojega su pripremili sami članovi sekcije, a gospodin Lazo Vojnić Hajduk, dopredsjednik „Bunjevačkog kola“, istaknuo je da je ova izložba važna iz dva razloga: mladi po prvi puta izlažu, te njihov doprinos obljetnici Društva. I on je u svojem govoru posebno naglasio izuzetan doprinos dvojice pedagoga, a mladima zaželio da svoju darovitost u budućnosti potvrde kao vrsni umjetnici.

Kako je na kraju rečeno ovo je prva izložba mladih, koji i naredne godine sličnom izložbom kane Subotičanima prikazati svoje radove.

(z.r.)

PAVO KEČEN

SUBOTIČKI POSLOVNI
INFORMATOR

24000 SUBOTICA, Trg Slobode 2/1

Telefon: (024) 20 - 598

Iz sportske prošlosti Subotice

Olimpijski pobjednik iz Atene i svjetski prvak (II.)

(nastavak iz prošlog broja)

Stantić nastavlja s nastupima na mnogobrojnim natjecanjima u Austro-Ugarskoj i Osmanskom Carstvu. Vrijedno je napomenuti da pod atletike s uspjehom igra i nogomet.

Svoj meteorski uspon u atletici najzad uniše na svjetskom prvenstvu u Berlinu 1905. godine. Stazu dugu 75 km prelazi u vanrednom vremenu od 8 sati 46 minuta i 14 sekunde i osvaja naslon svjetskog prvaka hodanja.

Iste godine, na izbornom natjecanju za olimpijsku momčad Mađarske, Stantić postaje kandidat za olimpijadu u Ateni 1906. godine. Materijalna sredstva za odlazak na olimpijadu u iznosu 200 kruna osigurala je gradska skupština, istina poslije burne debate većinika na sjednici gradskog Savjeta.

Na olimpijadi, Stantić je startao u disciplini hodanja na 1.500 metara. No, ova trka je bila poništena jer su suci diskvalificirali Engleza i Austrijanca, a malo kasnije i natjecatelja iz Amerike Wilkinsona zbog nepravilnog hodanja, odnosno trčali su u nekim dionicama koje nije bilo u pravilu, dok je Stantić odučio u preposljednjem krugu zbog zadobijenog probadanja.

Narednog dana utrka se ponovila, ali sada na 3.000 metara u kojoj je ulogu glavnog suca preuzeo osobno grčki prijestolonasljednik Konstantin. U ponovljenoj utrci Stantić sigurno pobjeđuje i postaje naš prvi nosilac olimpijske kolajne.

Poslije svršetka olimpijskih igara, Stantić je sa svojim trenerom ostao još dva mjeseca u Grčkoj i na raznim natjecanjima pobjeđivao.

Prilikom povratka s olimpijade, Stantiću u Subotici priređen veličanstven doček. Na željezničkom kolodvoru olimpijskog pobjednika dočekalo je više tisuća građana na čelu s gradskim Savjetom i njegovim roditeljima. U velikom oduševljenju na rukama su pronijeli

ulicama najvećeg sportaša i odali priznanje čuvenom natjecatelju i velikom rodoljubu.

Sve do 1915. godine Đuro Stantić se natjecao i pobjeđivao na brojnim natjecanjima.

1915. umro je u godinama kada je još mogao dugo pronositi slavu svog voljenog grada i kluba – njegovo srce nije izdržalo samo jednu utрку...

Na spomeniku stoji ovaj natpis: „Stantić Đuro, olimpijski pobjednik i svjetski prvak“, a ispod ovog teksta: „U zdravom tijelu zdrav je i duh“

Ante Zomborčević

Đuro Stantić – olimpijski pobjednik iz Atene i svjetski prvak

(Ispričavamo se čitateljima što je omaškom u prošlom broju objavljena slika Ivana Sarića umjesto Đure Stantića)

Priče o gradu Kada je Subotica bila „carski grad“ (1526.)

Objekat u našem gradu o kojem „znamo mnogo“, a u stvari skoro ništa je subotička tvrđava. Znamo da je izgrađena krajem XV veka, da je graditelj tj. investitor izgradnje bio Janoš Pongrac, Erdeljski grof, rođak mađarskog kralja Matije Korvina, sina Janka Sibinjanina. Ne znamo kako je izgledao „castellum“, koji je on dao da se izgradi, ali znamo da je taj objekat bio jezgro oko kojeg se grad Subotica iskristalisao u narednim, teškim ratnim vremenima. Po meni on je izgradio jedan toranj za stanovanje tzv. donžon, od opeke i kamena, a oko ovog odbrambenog tornja napravljen je odbrambeni nasip, ojačan palisadama, i opasan jarkom dubine šest metara. Ostaci jarka su nađeni prilikom izgradnje temelja Radničkog doma. (Zapadni ugao te zgrade napukao je, pošto je temeljen na nesigurnom tlu, ko ne veruje neka pogleda). Utvrda je izgrađena u doba kada su turski upadi u Vojvodinu (južnu Mađarsku) bili sve učestaliji, i služila je da narod i letinu sačuva od manjih turskih družina, ali ne samo od njih, jer su i razne manje i veće družine u doba bezvlašća na jugu Ugarske pljačkali sve što su stigli. Jedan od takvih „slobodnih strelaca“ bio je i Crni Čovek koji se udomio u subotičkoj utvrdi krajem leta gospodnjeg 1526, posle bitke na Mohaču. Vlasnik tvrđave Valentin Terek bio je u nemilosti kod poginulog ugarskog kralja jer je propustio da odbrani južne granice Ugarske od Turaka, što je bio njegov zadatak, i zbog čega je imao velike privilegije. Jovan Nenad je baš sa time i računao kada se udomio u njegov posed, jer je mislio da mu niko neće prigovoriti, što je zaposeo tuđe imanje, samo je želeo da sačeka zimu u čvrstoj zgradi koji je bio u posedu izdajice. Ali kralj, Lajoš II, umro je na Mohačkom polju, i Valentin Terek je mislio da je došlo vreme da povрати svoj posed. Poslao je 67 konjanika da uzurpatora urazumi, ljudi Homo Nigera bez veće muke odbili su taj napad; pa utvrda je izgrađena protiv manjih pljačkaških družina. Balinta Tereka neuspela opsada je iznervirala, i poslao je sada već 300 vojnika da „oslobode“ njegov posed. Napad je uspeo i ljudi cara Jovana Nenada su se povukli ili izginuli u borbi. Zašto ovo pričam? Jer iz ove male epizode, možemo sa dosta tačnosti pretpostaviti kakav je ustvari bio „carski grad“, Jovana Nenada zvanog Homo Niger. On je posedovao za to vreme moćnu vojsku od cca. 10.000 ljudi, a uprkos tome nije mogao da odbrani svoju „carsku prestonicu“ protiv 300 konjanika. (uzgred Mađari su na Mohačkom polju velikom mukom uspeli da okupe oko 24.000 boraca). Zapravo šta nam kazuje ova epizoda iz burne istorije našeg grada? To da Subotica nije bila nikakva „carska prestonica“, nego samo jedna mala utvrda građena od čvrstog materijala, pogodna za prezimljavanje grupe ljudi. Neka veća vojska nije ni imala šanse da preživi na ovim prostorima, jer nije ni imala mogućnost snabdevanja. Na to ukazuje i činjenica da je Jovan svoje dve bitke sa vojskom Jovana Zapolje vodio pored Moriša u Erdelju, i da nije baš mnogo mario za svoj „carski grad“. Nacional-romantičarska mašta stvorila je od Subotice „carsku prestonicu“, a ona je bila zapravo jedna mala utvrda, u kojem je „Car“ boravio možda dva-tri meseca u toku zime. Verujte mi voleo bih da je priča o „palati“ istinita, bar bismo imali razloga da je ponovo rekonstruišemo.

Szabó Zsombor, arhitekta

Koncert tamburaškog orkestra KUD „Bunjevačko kolo“

Škola za image grada

Zvuci tambure traže i samo u ravnici nalaze puninu dodira koja se smiruje negdje u predjelu tihog podrhtavanja srca. Uz melodiju tamburice prostor se zakiti i kao da buče haljine nove. Tako je to bilo, a tako se i osjećalo i u nedjelju 13. travnja 1995. godine u prepunoj dvorani KUD „Bunjevačko kolo“.

Te večeri, u sklopu proslave 25. obljetnice osnutka Društva, održan je koncert Velikog tamburaškog orkestra pod ravnateljstvom Lazara Malagurskog.

Za protekli period pod njegovim stručnim vođenjem orkestar je izvjebao i izveo preko 250 narodnih pjesama i kola i nastupio na više od 280 koncerata. Pod budnom rukom” g. Lazara Malagurskog oplemenjene su mnoge ruke subotičkih tamburaša koji čine imidž ovog grada. Večer je otvorio i pozdravio predsjednik KUD-a „Bunjevačko kolo“ Bela Ivković.

Za ovu prigodu tamburaši su ukrasili dvoranu zvukom u sastavu: Lazar Malagurski, ravnatelj orkestra, Svetislav Milisavljević, Milan Pridraški, Ivica Vidaković, Mirko Letović, Antun Letić, Josip Miković, Mario Vidaković, Leo Dimitrijević, Ivica Mamužić, Petar Šumović, Albe Skenderović i István Benes, dok su pjesme interpretirali solisti: Milka Mandić, Vesna Suvorova, Marjan Buljovčić i Josip Miljački. Na kraju je folklorni ansambl društva izveo Veliko bunjevačko kolo.

(v. s.)

Naš izbor:

Čista srca

*Nemam oca, matere,
domovine ni vjere,
ni boga ni kolijevke,
poljupca ni djevojke.*

*Treći dan ve će ne jedem
ni mnogo ni zalogaj.
Svojih dva 'est ljeta sjaj,
mladost, snagu – prodajem.*

*Ne kupi ih nitko blag,
uzet će ih onda vrag.
Čista srca krasti ću,
zatreba li ubit ću.*

*Zgrabit će me, vješati,
dragoj zemlji predati,
smrtonosna trava će
s divna srca nicati.*

Attila József

PRVI BUNJEVAČKI IMENOSLOV

Premda je „Žig” u 20. broju već prikazao „Imenoslov bačkih Bunjevaca” Marka Peića i Grga Bačlije, čini se da je knjiga dobar povod za dalje rasprave na ovu i slične teme, što je, uostalom, nagovjestio i Tomislav Žigmanov.

Nema sumnje da je bolji dio knjige onaj u kom su sabrana osobna imena bačkih bunjevačkih Hrvata, budući su ove izvedenice potpuno ostale van „Rječnika osobnih imena” Mate Šimundića (Zagreb 1988.), a navedeno ih je više nego u Sekulićevoj monografiji („Bački Hrvati, Zagreb 1991.)

Značajni su i dijelovi u kojima su sakupljeni brojni bunjevački osobni i obiteljski nadimci, premda se ne vidi jesu li to suvremeni ili povijesni nadimci, te izvor saznanja (anketa, matične knjige...)

Čini se, međutim, da u dijelu o prezimenu postoji „zdravo puno falangi”. Zato bismo se ovom prilikom nadovezali na prikaz iz 20. broja „Žiga”, uz opetovano isticanje da ne želimo degradirati trud autora, budući je „Imenoslov”, kao uostalom i „Rečnik”, vrlo vrijedno djelo, u koje je uložan ogroman trud. Međutim, sa znanstvenog stajališta, postavljaju se mnoge dvojbe, za koje nam se čini nužnim istaknuti ih.

1. Prije svega nedostaje predgovor ili uvod autora, gdje bi bili objašnjeni metodologija i način rada, međusobna predmetna raspodjela poslova autora (premda se može smatrati da je udio Peića veći no Bačlijin), razlozi rada, zahvale, kratak historijat razma-

tranih pitanja, stanje u dosadašnjem izučavanju bunjevačke onomastike itd.

Djelomice je ovaj problem otklonjen objavljivanjem redaktorovog predgovora, ali je doista krajnje neuobičajeno da autori ne kažu u svojoj knjizi o svome djelu baš ništa.

Pošto „Imenoslov” nema uvoda, dakako, nema ni zaključka u kojem bi se trebala naći barem kratka sinteza saznanja na temelju prikupljenih podataka, i eventualne perspektive problema, odnosno pravac eventualnih budućih istraživanja još neobrađenih pitanja.

2. Najproblematičnijim u čitavom djelu smatramo nepostojanje jasnog kriterija pojma bunjevačkog prezimena.

Naime, u „Imenoslovu” je navedeno vrlo mnogo prezimena koja do sada nisu smatrana bunjevačkim. Ostalo je nejasno kako je, čitajući matične knjige, autor znao da je dotično prezime bunjevačko, a ne šokačko, ili od nekih drugih Hrvata, srpsko, slovačko itd. Smatramo da se dosta teško može braniti da su, primjerice, prezimena Đorđević, Petrović, šokac, Talijan, Kozarac, Žarković, Iglica, Sarajlić, Temešvarac... i doista mnoga druga navedena u „Imenoslovu” – bunjevačka. Da su autori naveli svoj kriterij, ovakve bi nedoumice mogle biti otklonjene.

Točno je, naime, da je određeni broj bunjevačkih prezimena zajednički s ostalim hrvatskim, ali i srpskim prezimenima. Međutim, čini se da je uslijed nepostojanja znanstvenog kriterija napravljen pravi mali konglomerat prezimena iz rimokatoličkih crkvenih knjiga, pri čemu je osobita pozornost pokazana na prezimena sa svršetkom na -ić!

3. Nije jasna ni vremenska granica istraživanja. Iz navedenih izvora vidi se da su autori koristili crkvene knjige do 1896. godine. No, navedene i neka druga prezimena za koja se iz matica ne može smatrati da su bunjevačka, a danas je poznato da su i bunjevačka npr. Hegediš, Tilinger, Katrinka, Vert, Sineš itd., dok pak druga nije naveo, primjerice Hatvani, Sabanov, Grlica i dr.

Tako se dalje stiče dojam da su na prezimena iz starih rimokatoličkih crkvenih knjiga s pomenutim svršetkom, autori dodali još neka za koja danas znaju da nose i Bunjevci u Bačkoj.

4. U svezi s ovim je i pitanje mađarskih, njemačkih, poljskih, slovačkih i drugih prezimena nekih familija koje su danas dijelom „pobunjevčene” npr. navedeni Hegediš, Vert, Sineš, Tilinger i dr. Manji ili veći dio ovih obitelji jeste danas bunjevački, i ta prezimena jesu i bunjevačka, a ne isključivo bunjevačka. Neka od takvih prezimena, pak, nisu navedena, kao što su Moler, Vereš, Sič, Salma itd.

Uzrok ovog problema opet jest nedefinirani pojam bunjevačkog prezimena, kao i nespominjanje bunjeviciziranja izvorno nebunjevačkih prezimena, a koje danas nose mnoge bunjevačke obitelji.

(nastavit će se)

Joso K.

Predstavljen „Imenoslov bačkih Bunjevaca” Knjiga otvorena „za dopisivanje”

Knjiga Marka Peića i Grga Bačlije „Imenoslov bačkih Bunjevaca”, čija je promocija održana 27. travnja okupila je, možda po prvi puta na isto mjesto nakon 1991., u veliku vijećnicu Gradske kuće, dupkom ispunjenu, i Bunjevce deklarirane kao Hrvate i one koji to ne prihvaćaju.

U uvodnoj riječi Milovan Miković, glavni urednik „Subotičkih novina” u čijem se izdanju skupa s Maticom srpskom ova knjiga pojavila u prodaji, naveo je ogroman značaj ove knjige na području onomastike u nas. Kao recenzenti prisutnima su o „Imenoslovu” govorili profesori na katedri za srpski jezik novosadskog Filozofskog fakulteta gg. dr. Jovan Jerković i dr. Mato Pižurica. Profesor Jerković rekao je da su pothvati slični Marku Peiću i Grgi Bačliji po pravilu imali potporu šire zajednice, ali je to u ovom slučaju izostalo. Ocjenjujući vrijednost „Imenoslova” Jerković je istaknuo da su autori trajno zadužili svoju naciju. Dr. Mato Pižurica rekao je da su autori uspjeli postići „najveći san” svakog izdavača, a to je da im knjiga uđe u svaki dom. Jedno njegovo zapažanje bilo je osobito zanimljivo:

– Ako su autori nekoga i pobunjevčili, dobro su uradili! Svi koji su se našli u knjizi, našli su se na dobrom mestu.

Za „Imenoslov” veli da je to knjiga koja je, kao rijetko koja, otvorena „za dopisivanje”, aludirajući na što skorije objavljivanje drugog, dopunjenog izdanja, ali i da će ona nadživjeti naše vrijeme. Marko Peić, jedan od autora, također se nada „dopisivanju” knjige, a na drugom izdanju već sada, kako kaže, uvelike radi. Drugi autor Grgo Bačlija naveo je da je Marko Peić u „Imenoslovu” uradio „lavovski dio posla” i podsjetio da je to plod dugogodišnjeg istraživanja, ali da to ne bi smjelo biti svršetak ovog velikog i nedovoljno istraženog područja.

(z. r.)

Promocija nove knjige Zvonko Sarić: „Ukrotitelji”

Akademsko kulturno-umjetničko društvo „Ivo Lola Ribar” organiziralo je u 29. travnja u velikoj čitaonici Gradske biblioteke promociju knjige kratkih priča i noveleta mladog subotičkog pisca Zvonka Sarića „Ukrotitelji”.

Gosti večeri su bili Aleksandar Petrović (bas gitara) i Oliver Tomić (udaraljke). Voditelj ove promocije bio je književnik Petar Vukov.

(l. r.)

Nаш književni leksikon

Zvonko Sarić (Subotica, 8. ožujka 1963.), pjesnik, prozaist, izdavač samostalnih izdanja, knjižar. Osnovnu i srednju školu završio u rodnom gradu, nakon čega obavlja različite poslove. Prvo je financijski službenik, potom noćni portir, knjižarski suradnik Radio Subotice itd. U posljednje vrijeme vodi knjižaru YU-festa u zgradi bivšeg, sad već devastiranog subotičkog teatra.

Prvu pjesmu **Plišano podzemlje u njoj** objavio je u „Književnoj reviji”, br. 9-10/1988. Od tada stalno ili povremeno sudjeluje u istome časopisu, kao i u drugim časopisima i revijama: „Student”, „Rukovet”, „Riječi”, „Uj Symposium” i dr.

Godine 1989. u ediciji „Osvit” NIP „Subotičke novine” tiskana mu je prva zbirka pjesama „Operi zube i kreni”. Prije desetak godina isti editor mu je objelodanio i drugu samostalnu knjigu (također u ediciji „Osvit”) kratke priče i novolete „Ukrotitelji”

Znaš to i sâm ako si već umro par puta

Budi usamljen
i ne traži
društvo
za piće
i ne
zavaravaj se
pred drugima,
a ako baš
moraš,
čini to
kad si sâm
i ne traži
žene
na silu,
doći će
same po
sebi,
izdrži
i budi sâm
i čekaj
svoj trenutak,
a kad dođe,
bićeš
dovoljno snažan
da ne pogrešiš.
Ne prepuštaj
se
malim samoubistvima
zbog posla, šefova,
roditelja,
utakmica, govorkanja,
loših zuba,
budi samo
dovoljno
nervozan
da nokautiraš
iz prve
kad dođe vreme,
jer inače
gubiš,
a to može
svako.

Zvonko Sarić

Milan Krmpotić: Bunjo dida moga

U izdanju „Senjskog književnog ognjišta” objavljena je knjiga poezije **Milana Krmpotića** pod nazivom „Bunjo dida moga”.

Istina, knjiga je objavljena još 1993. i to u nakladi od svega 500 primjeraka, ali poznati razlozi „olakšavaju” obrazloženje kašnjenja s prikazom. Pedesetak pjesama u zbirci „Bunjo dida moga” vjerujemo da će zagolicati znatizelju naših čitatelja, napose Bunjevaca, jer je pisana jezikom Bunjevaca u Krivom Putu iznad Senja. Istina, govor Bunjevaca u tom kraju zbog čestih čakavizama (jubav, suncon, koraciman...) i rjeđe ekavizama (treba), te oblika karakterističnih za ličke govore (un, unda, u tomen, jopet...)... poprilično se razlikuje od govora bačkih Bunjevaca, ali je mnogo više dodirnih i „iznenadujućih” oblika i leksema (guvno, prnit, šlajer...). Da podsjetimo: pisanje na materinjem govoru nije nepoznato ni u našim krajevima, a tu su kao vrsni nastavljači Balintova i Poljakovićeve djela danas u književnom životu prisutni Petko Vojnić Purčar, Vojislav Sekelj i Milovan Miković.

Cijela Krmpotićeva zbirka odiše dubokim „lokalpatriotizmom”, od pjesnikovih sjećanja na djetinjstvo do unutarnjih impresija. Iz toga on crpi svoju snagu, a jezik svojom autentičnošću daje dodatnu, novu svježinu pjesničkom iskazu.

Poseban čar, možda najviše u simbolici, daju ilustracije koje je za knjigu uradio akademski slikar Tavankučanin, a sada žitelj Novog Vinodolskog, također Bunjevac **Ivan Balažević**.

(z. r.)

(U prikazu djelomice korišten
pogovor Zlatka Tomičića)

Na pašu

Zora,
puteljak
i oštri miris blaga.

Sa snon se korak bori.

Sunčana krana plansa na gori.

Nestvaran,
ispunjen jekon,
treptin od opojne svirke
nevidljivi jorgula.

Milan Krmpotić

Pokretanje „Bunjevačkih i šokačkih novina” (III.)

Ove novine su ponikle na ilirskim tradicijama i, slijedeći običaj onoga vremena, imale su svoj književni dodatak, koji se u prvim brojevima zvao nadometak, a od trećeg broja i kasnije je to bila „Bunjevačka i šokačka vila”. Izlazile su na četiri stranice maloga, četvrtinskog formata. Izišlo je 146 brojeva u tri godišta (dva kompletna godišta i ono prvo s početkom 19. ožujka). Sadržaj pojedinog broja činili su članci političko-nacionalnog karaktera na uvodnom mjestu (prvi takav članak je „Zora je zazorila”), zatim pitanja iz unutrašnje politike, novosti iz zemlje, pregled događaja u svijetu, te članci o gospodarstvu ili kako se to u listu zvalo gazdaluk, tekstovi poučne sadržine iz raznih oblasti. Problem su u početku predstavljali ne samo suradnici, kojih je bilo malo, nego i stampari jer takvih koji su znali jezik nije bilo, pa pošto se list tiskao u Kaloči, bilo je dosta grešaka. Ipak „Bunjevačke i šokačke novine” su uspjele da se afirmiraju, i one su se čitale i imale pretplatnike ne samo u Bačkoj, nego i u Banatu, Srijemu, pa čak i izvan granica ondašnje Ugarske: u Hrvatskoj, Dalmaciji, Slavoniji, Istri, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori, što potvrđuju podaci koje je za posljednje godište „Bunjevačke i šokačke vile” naveo Stipan Grgić: „Išlo je u Suboticu –koje plaćeni koje počastni 40 primjeraka, u Zagreb 52, u Varažnin 43, u selo Szent István 32, u Gornji sveti Ivan 16. Po pravom razmirju tribalo bi da je išlo u Suboticu tri do četiri stotine komadi.” Nisu se naši preci naročito iskazali kao ljubitelji novina i kao čitaoci Antunovićeve „Bunjevačkih i šokačkih novina”. Zašto je to bilo tako, o tome možemo razmišljati. Prvo, onaj pismeni dio našega puka čitao je mađarske novine, jer nisu razumjeli svoj jezik. A oni koji mađarski nisu razumjeli, bili su nepismeni pa nisu znali čitati ni ove novine. Vjerojatno je to jedno od mogućih objašnjenja.

Novine su izlazile do konce 1872. godine, do 26. prosinca, kako je na njima i napisano. Kasnije je nastavila izlaziti „Vila” do 1876., a listovi koji bi se mogli smatrati kontinuantom „Bunjevačkih i šokačkih novina” bili bi „Misečna kronika” (1872.) Kalora Milodanovića, potom „Subotički glasnik” (1873), pa na određen način i časopis „Neven”, pokrenut 1884. godine. Smatra se da i taj časopis u određenom smislu nastavlja tradiciju „Bunjevačkih i šokačkih novina”.

(nastavlja se)

Potcenjen rad zaposlenih u poljoprivredi

U listu „Poljoprivrednik” od 21. aprila 1995. godine objavljen je članak pod ovim naslovom, a kojeg je napisao g. **Božo Zelić** iz Pačira. Uredništvo „Žiga” obratilo se g. Zeliću sa molbom da dâ svoju saglasnost da taj članak objavi i naš list. Pošto smo dozvolu dobili, objavljujemo pomenuti članak u celosti, a gospodinu Boži Zeliću se zahvaljujemo.

Neisplaćene zarade u ogromnom broju poljoprivrednih preduzeća unazad u dva, pa i više meseci nisu volja nekih moćnika u tim preduzećima, već, nažalost, gola istina. Mi dobro znamo da njive treba zasijati, stoku pravilno hraniti. Ali kako i čime? Naš rad je godinama potcenjivan, a naši proizvodi kao da nemaju vrednost na tržištu.

U ovoj državi svi bolje žive od poljoprivredne proizvodnje nego mi koji u toj proizvodnji godinama radimo. Neću upotrebiti prejaku reč ako kažem da nama koji proizvodimo hranu preti totalna glad. Od nas se otima i daje drugima, koji su verovatno veća opasnost za državu ako ogladne. Vlada je možda računala na našu neorganizovanost, na širok prostor na kojem radimo i na nisku kvalifikacionu strukturu zaposlenih i ko zna na šta još, te da za nju nikad ne možemo predstavljati opasnost. Mislim da su se prevarili svi koji su tako razmišljali. Ipak, mi ne pretimo, već samo upozoravamo da nam je odista veoma teško, te da nam je potrebna brza pomoć.

Pitam se kako se njiva može sejati iz praznih džepova, kako se mogu očekivati rekordni prinosi bilo kojeg ratarskog useva ako se zna da mnoge parcele u Vojvodini nisu dubrene mineralnim đubrivom već četiri pet godina.

Zaposleni u poljoprivredi nisu zaboravili da rade. Oni jednostavno nemaju čime da rade. Mehanizacija je zastarela i u proseku je stara više od 10 godina, a rezervni delovi, ako ih ponekad i ima, ne mogu se nabaviti jer su preskupi. Vlada obezbeđuje 10 litara pogonskog goriva po hektaru po relativno povoljnoj ceni, ali na koji način nabaviti preostalih 40 litara? Nas zaposlene u poljoprivredi još više od besparice boli to što nam skoro svake večeri serviraju program RTS-a i govore da standard zaposlenih radnika u Jugoslaviji raste; da je prosek zarada sve viši, a mi dovedeni na ivicu gladi.

Kako to da se Vlada nikada nije zapitala otkud obični službenik u banci, pošti, osiguravajućem zavodu, elektrodistribuciji, čak i u domovima zdravlja, prima nekoliko puta veću platu od agronoma?

Kako to da TV skoro svako veče obavestava kada će se isplaćivati penzije, a ni jednom rečju nije obavestila javnost da mi u poljoprivredi već mesecima ne primamo ni dinara?

U poljoprivrednim preduzećima u poslednjih nekoliko meseci učestala je smena direktora; ona je toliko brza i velika da je ni privredni sudovi i statistika ne mogu registrovati. Razlozi su prosti: umesto sposobnih, stručnih i školovanih, postavljaju se snalažljivi i s debelim vezama.

I na kraju evo kratke anegdote iz mog privatnog života:

Pre neki dan posetio sam sina studenta u Novom Sadu. Čuvši da sam imenovan za direktora, radosno me potapša po ramenu i upita hoćemo li imati više para.

Odgovorio sam mu da nećemo, jer je tata navikao da pošteno radi, a takav rad se slabo plaća.

Delegacija NSZS na sastanku s predstavnicima Vlade

Nema razloga za razgovore!

Nakon protestnog mitinga zemljoradnika koji je održan 4. aprila u Beogradu pod nazivom „Protestni skup građana drugog reda” delegacija Nezavisnog sindikata zemljoradnika 14. aprila imala je sastanak sa predstavnicima Vlade Srbije. Na tom sastanku su se u ime Vlade pojavili njen potpredsednik Slobodan Radulović, ministar poljoprivrede Ivko Đonović, ministar za rad i socijalna pitanja Jovan Radić i ministar informisanja Ratomir Vico.

Potpredsednik Vlade Slobodan Radulović odmah na početku sastanka izjavio je da nema potrebe ni razloga za ovakvim razgovorima jer Vlada prati i razmatra stanje u poljoprivredi u Republici, a što se tiče postavljenih zahteva zemljoradnika i NSZS neke treba preskočiti jer o njima „treba da se razmatra na drugim organima”. Potpredsednik nije dao objašnjenje koji su to „organi” na kojima treba da se raspravlja o problematici u poljoprivredi.

Delegacija NSZS je izložila i obrazložila zahteve zemljoradnika, koji nisu novi, a sastoje se, pre svega, u zahtevima da se za zemljoradnike obezbede bolji uslovi za proizvodnju. To podrazumeva dovoljnu količinu nafte, mineralnih đubriva i drugih repromaterijala po cenama koje su identične onima po kojima sve to obezbeđuje društveni sektor. Znači, zahteva se ukidanje poreza na poljoprivredni materijal. Delegacija je ponovo ukazala na velike propuste u prošlogodišnjem otkupu poljoprivrednih proizvoda i neblagovremenoj isplati istih zahtevajući da se otkup i isplata organizuju tako da zemljoradnik blagovremeno dobije teško zaradeni novac. Od Vlade je zahtevano da se pred zemljoradnike izade sa stvarnim bilansom za poljoprivrednim proizvodima, sa garantovanim ili zaštitnim cenama, sa mogućnošću plasmana poljoprivrednih proizvoda kako bi zemljoradnici blagovremeno mogli odlučiti u koju i kakvu proizvodnju ulaze. Poseban akcenat u razgovorima delegacija NSZS dala je u delu koji se odnosio na davanja državi, a koja su u 1994. bila takva da ih većina zemljoradnika nije mogla udovoljiti. Traženo je da se otkloni blokada informativnog sistema, da se piše i govori ono što je istina a ne onako kako to u određenom momentu nekome odgovara. Zemljoradniku treba omogućiti svoju delatnost ako za nju nema uslove, da mu se overavaju zdravstvene knjižice kako bi se mogao lečiti, te da zemljoradnici imaju svoje delegate u odborima za poljoprivredu kada se odlučuje o selu i poljoprivredi.

Insistiranje delegacije da se donesu zaključci okončana je tako što je obećano da će biti naloženo zdravstvenim ustanovama i centrima da se zdravstvene knjižice zemljoradnika overe, a da će Vlada termin za nastavak razgovora utvrditi nekom drugom prilikom.

*Predsednik Kluba NZSZ
mr Ivan Rudinski*

Navratite u poljoprivrednu apoteku
„AGROSU”

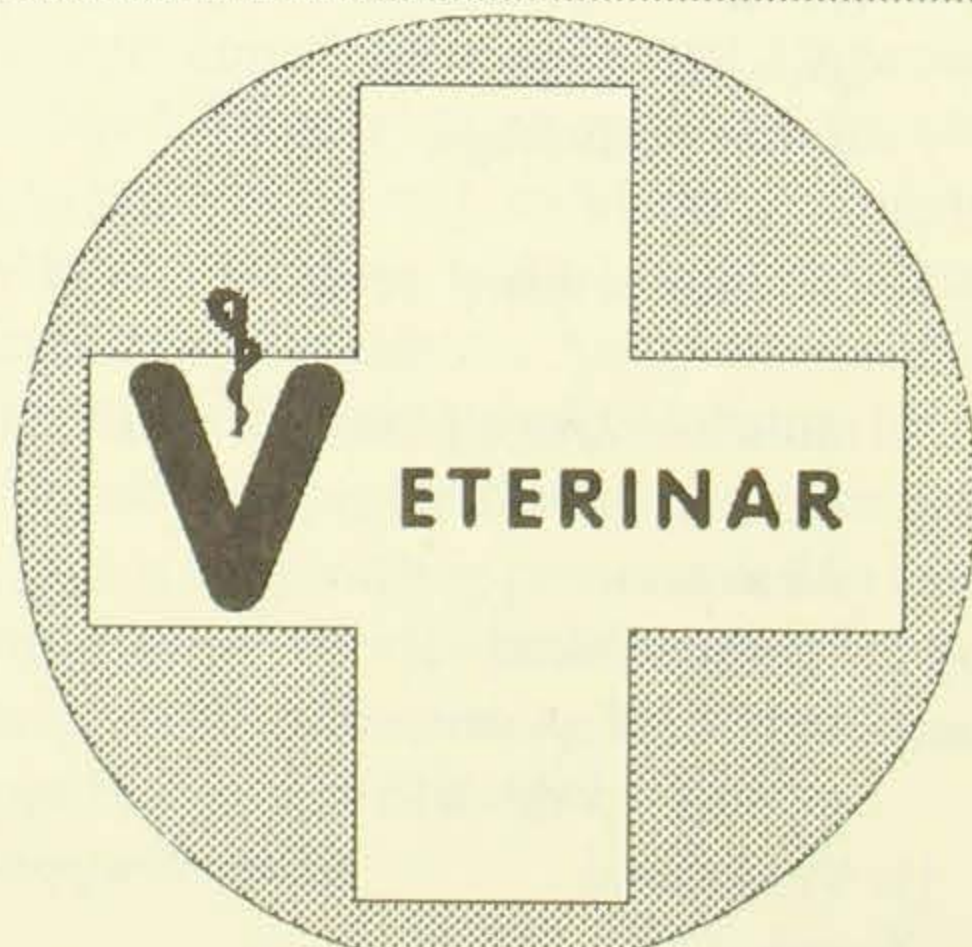
Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11.
tel. 787-043

Tornjoš, Maršala Tita 31.
tel. 841-006

Za svakog ponešto,
a za zemljoradnike najviše.

Nudimo Vam kvalitetnu semensku robu,
sredstva za zaštitu bilja, stočnu hranu –

koncentrate i premikse od Veterinarskog zavoda „Subotica”, mineralna đubriva, alatke,
kućnu hemiju i još mnogo štošta drugog.

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR”

Trg Paje Kujundžića 2/a

(kod Senćanske crkve)

telefon: 024/ 39-229

Radno vreme u ambulanti:

– radnim danom od 7 do 19 časova

– nedeljom od 8 do 11 časova

Bosiljak – *Ocimum basilicum* L.

Bosiljak je veoma cenjena lekovita, činska i ukrasna biljka. Nadzemni deo biljka (Basilici herba) ulazi u sastav mnogih drugih mešavina, a u prehrambenoj industriji i domaćinstvu koristi se kao začim. Etarsko ulje bosiljka (*Aetheroleum basilici*) nalazi se u parfimerijskoj industriji.

Jednogodišnja je biljka, uspravnog i u donjem delu gusto razgranatog stabla visokog 40 do 60 cm. Lišće je ovalno, po obodu ravno ili nazubeno, maljavno. Na naličju lista nalaze se žlezde koje luče etarsko ulje. Postoje širokolisni i uskonolisni bosiljak, od kojih je širokolisni bolji za gajenje. Cvetovi su beli, složeni u klasovidne cvasti na vrhu stabla i bočnih grana. Seme je crno, lako se osipa.

Bosiljak je biljka umereno toplom klimi. U periodu nicanja i intenzivnog porasta

zahteva dosta toplote i vlage. Za gajenje su pogodna samo zemljišta koja se brzo zagrevaju, imaju dobar vodni kapacitet i koja su plodna. Biljka raste u plodoredu i na isto mesto može doći tek posle 4 do 5 godina. Priprema zemljišta sastoji se od jesenjeg dubokog oranja i prolećne pripreme za setvu.

Bosiljak dobro iskorišćava produžno dejstvo organskih đubriva, pa neposredno dubrenje stajnjakom nije opravdano. NPK đubriva se unose u jesen, a tokom vegetacije se prihranjuje azotom.

Razmnožava se semenom, preko rasada ili direktnom setvom. Za proizvodnju rasada seje se u drugoj polovini marta u nezagrejane leje pokrivene folijom i prozorima. Seje se u redove (10 do 15 cm razmaka između redova) na 0,5 cm dubine. U zavisnosti od kvaliteta semena, za jedan kvadratni metar setvene površine potrebno je 10 do 20 g semena. Na površini od 350 do 400 kvadratnih metara može se proizvesti rasada za 1 hektar. Rasad se odgoji za 5 do 6 nedelja, a na stalno mesto se može presaditi tek kada prođu opasnosti od kasnih prolećnih mrazova, sredinom maja. Rasad se, ručno ili sadilicom, sadi na rastojanje 40 do 50 cm između redova i 25 do 30 cm u redu, po dve biljčice zajedno. Nakon sadnje rasad treba dobro zaliti.

Poslednjih godina bosiljak se proizvodi direktnom setvom semena. Seje se kada prođu opasnosti od mrazova, početkom maja, na međuredni razmak 40 do 50 cm kontinuirano u redu, uz upotrebu 8 do 10 kg/ha semena. Kod ovog načina razmnožavanja neophodno je navodnjavanje da bi se dobile dve žetve. Nega se sastoji od mehaničke borbe protiv korova, redovnog zalivanja i prihranjivanja.

Nadzemni deo bosiljka u cvetu može se kositi dva puta u toku vegetacije. Prva kosidba je sredinom jula, a druga je krajem septembra, obavezno pre prvih jesenjih mrazova. Kosi se, po suvom i lepom vremenu, na 10 do 12 cm iznad zemlje, ručno ili kosilicom. Sa jednog hektara može se dobiti 2 do 3 tone suve herbe, odnosno 8 do 12 kilograma etarskog ulja.

Dragan Vidaković

Dobro je da znate!

Šta je to pomologija?

Pomologija je nauka o voću ili nauka o voćnim plodovima. Reč pomologija potiče od latinske reči pomum – voće i grčke reči logos – reč. Pomologija je deo primenjene botanike, a obuhvata prirodne voćne vrste i plemenite sorte (G. Liegel, 1777 – 1861). Deli se na opšti i specijalan deo. Opšti deo obuhvata ekologiju voćaka i proizvodnju voća, a specijalni izučava botaničke osobine voćnih biljaka, izvor, proširenost i sistematiku.

Najstariji dokumenti o maslini, datulji i smokvi potiču iz sumerskog vremena 5000 godina pre Hrista. Homer u svojim delima nabroja sorte krušaka toga vremena, a Konfucije spominje breskvu. Utemeljivač botanike Teofrast navodi tri vrste krušaka i dve vrste jabuka. Katon opisuje jednu sortu jabuka, a Plinije Stariji u knjizi *Naturalis historia* opisuje sve sorte voća u rimskoj imperiji: 4 dunje, 6 bresaka, 9 trešanja, 12 šljiva, 29 smokava i 41 krušku. U XVIII i XIX veku pomo-

logija je bila jedna od najinteresantnijih grana primenjene botanike i najomiljenija delatnost feudalnih i građanskih krugova. Zbog toga su u to doba, pored pomoloških publikacija, nastajali kolekcioni zasadi sorti. Pomolog G. C. Oberdick je u zasadu u Jensenu prikupio više od 3.000 sorti, najviše jabuka sa poznatim pomološkim nazivima. J. B. van Mons je okolini Lovaina imao zasad sa 50.000 stabala i u istoriji do tada najveći broj sorti, među njima 1.050 sorti krušaka. Van Mons je stvorio preko 400 novih sorti krušaka, od kojih su još i danas vrlo poznate Boskova bočica i van Mosova. G. Liegel je prikupio kraj Beča do tada najveću kolekciju šljiva i stvorio nekoliko novih sorti. Sredinom XIX veka Botanička bašta u Ljubljani održavala je 450 sorti i rasadnik. Kako se tada, uopšte, smatralo da je sorta najvažniji uslov uspeha u voćarstvu, pomologijom, tj. prikupljanjem sorata su se bavili i najobičniji voćari – proizvođači. Značajan doprinos razvoju pomologije i voćarstva su dale poljoprivredne škole u Ljubljani (1767 – 86 i 1884 – 93), Topčideru (oko 1853), Križevcima (1860), Gorici (1867), Mariboru (1872), Slapu (1874), Bukovu (1891) i dr. U Višoj bogoslovnoj školi u Ljubljani, Mariboru i Zagrebu, se među ostalim i poljoprivrednim disciplinama, predavala i pomologija, a praktična se nastava održavala u pomološkim baštama i rasadnicima. Potkraj XIX veka nosioci naprednog voćarstva bili su i sveštenici i učitelji, a među njima ima poznatih pomologa. Najstarije pomološko društvo je osnovano 1806. u Parizu i u Pragu 1821. godine.

Žackalo iz „Poljoprivrednika” za poljoprivrednike

Aktuelno

Aktuelno pitanje ovog proleća:
Platiti setvu kukuruza ili državi porez?

Priručno

Šta se borimo protiv zagađenja prirode kada je to kod nas sasvim prirodno!

Uspeh

Upravo tačno da su ljudi postali od majmuna. Mnogi su postali od uspeha!

Apotekarska

Kako si zasejao njive! Je l' puna agrotehnika?

– Aha, al' apotekarska. Kile „veštaka” i zaštitnih sredstava, pretvorio sam u grane. Kakve su cene, biće i prinosi apotekarski!

Izbor

– Kako je s robom u vašoj seoskoj prodavnici?

– Odlično! Svaki dan imamo veliki izbor novih cena.

Koža

Ne može seljak da spase svoju kožu, jer – koga bi onda derali!

(na. vi.)

Sve što ste oduvek želeli da znate o vitaminima a niste imali koga da pitate

Vitaminska biblija

VITAMIN B2 (RIBOFLAVIN)

Činjenice:

Lako se apsorbuje. Količina koja se izluči zavisi od telesnih potreba, a izlučivanje može biti praćeno gubitkom proteina. Kao i drugi B vitamini ne skladišti se u organizmu, i mora se redovno dopunjavati integralnim namirnicama ili putem vitaminskih dodataka. Poznat je i kao vitamin G.

Za razliku od tiamina, riboflavin ne uništavaju toplota, oksidacija ili kiselina. Za vreme trudnoće i dojenja preporučuje se znatno veće doze. U stresnim situacijama povećana je potreba za njim.

Šta vitamin B 2 može da učini za Vas:

- Potpomaze rastenje i plodnost.
- Doprinosi zdravlju kože, noktiju i kose.
- Pomaže zarašćivanju rana u ustima, na usnama i jeziku.
- Poboljšava vid, ublažava umor očiju.
- Deluje sa drugim supstancama na metabolizam ugljenih hidrata, masti i proteina.

Oboljenja koja nastaju usled nedostatka vitamina B 2:

Ariboflavin-ranice u ustima, na usnama, koži, i genitalijama (spolnim organima).

Najbolji prirodni izvori vitamina B 2:
Mleko, džigerica, bubrezi, kvasac, sir, lisnato zeleno povrće, riba, jaja.

Neprijatelji:

Svetlost – naročito ultravioletna – i baze uništavaju riboflavin. (Neprozirna ambalaža za mleko sada štiti riboflavin koji je bio uništavan u prozirnim staklenim bocama). Ostali prirodni neprijatelji su voda (B 2 se rastvara u tečnostima za kuvanje), sulfonamidski preparati, estrogen i alkohol.

Lični savet:

Ako uzimate kontraceptivne pilule, ako ste u graviditetu ili laktaciji, potrebno vam je više vitamina B 2.

Ako jedete malo crvenog mesa (govedina, teletina, jagnjetina i svinjetina) ili mlečnih proizvoda treba da povećate dozu.

Postoji velika verovatnoća da oskudevate u ovom vitaminu ako primenjujete produženu ograničenu dijetu zbog čira u želucu ili dijabetesa. (U svim slučajevima kada ste podvrgnuti lečenju zbog neke određene bolesti, proverite sa svojim lekarom pre no što izmenite postojeći režim ishrane ili pređete na neki drugi)

Sva stresna stanja zahtevaju dodatne količine B – kompleks vitamina.

Ovaj vitamin najbolje deluje sa vitaminom B 6, vitaminom C, i niacinom.

Ako uzimate neki antineoplastički (antikancerozni) lek, kao što je metotreksat, previše vitamina B 2 može da umanji delotvornost leka.

(iz knjige Erla Mindela „Vitaminska biblija”)

Istorijski razvoj hortikulture

Zelene površine naselja novog veka PARKOVI RENESANSE (III)

Ovakav stil našao je široku primenu tada u Evropi ali je uskoro prerastao u stil rokoko poznat po velikoj primeni špalirskog rasporeda drveća i žbuna – svih vrsta i preteranom korišćenju topiarnih formi. Pored navedenog, kod ovog stila skulpture, vaze i fontane koriste se u još većem obimu nego kod tipičnog klasičnog stila što dovodi do stvaranja utiska prenatrpanosti, koja izaziva pre zamaranje a manje odmor.

Krajem renesanse, kao reakcija na kruto i neplansko rešavanje prostora zelenih površina pojavljuje se u Engleskoj težnja ka slobodnijem oblikovanju i približavanju što bliže prirodi. Dolazi do stvaranja tzv. pejzažnog stila, koji će pun zamah, primenu i afirmaciju da dostigne u narednoj eposi razvoja društva.

Kod pejzažnog stila osnovna je težnja da se preko drveća i žbunja slobodno razbacanih po zelenoj površini, uz odgovaranje što prirodnijeg oblika stvori utisak pravog prirodnog predela.

U periodu renesanse površina naselja u funkcionalnom pogledu imaju cilj da obezbede stvaranje povoljnih uslova sredine samo oko mesta stanovanja vladajuće klase. Širem korišćenju ona nisu namenjena.

Krajem renesanse već se pojavljuju zelene površine, koje u osnovi nastoje da posluže i širem sloju stanovnika naselja. To su bulevari. U doba Luja XIV iza gradskih zidova stvarane su površine koje su služile za vežbe vojnika, a zvale su se bulevarima. Ova mesta su ubrzo postala omiljena

šetališta, tako da je izraz „bulevar” postao sinonim za put oivičen zelenilom a služi za masovnu šetnju za tzv. „zelenu ulicu”.

Za ovaj period je karakteristično da se u cilju stvaranja što raskošnijih i bogatijih utisaka počinju u parkove unositi strane vrste drveća, žbunja i cveća. Otkrivanje mnogih do tada nepoznatih krajeva Amerike, Australije i Afrike i ostvarivanje tešnijih i brzih veza sa prekomorskim krajevima dovodi do donošenja velikog broja vrsta drveća, do tada nepoznatih u Evropi. Tako npr. Robin, vrtnar francuskog kralja Henria IV donosi iz Virdžinije beli bagrem (Robinia pseudoakacia) koja se kao vrlo dekorativna vrsta, zbog bele cvasti i prozračne krune upotrebljava sve više u parkovima. Naročito se unose četinarske vrste tropskih i subtropskih krajeva. U cilju očuvanja tropskih biljaka počinju da se podižu staklene bašte. Sve to doprinosi razvoju nauke o poznavanju biljnog sveta i unošenju stranih vrsta biljaka u geografske krajeve gde one samoniklo ne rastu – a u cilju njihovog iskorištavanja za ozelenjavanje naselja.

I pored nesumnjivog doprinosa daljem razvoju veštine podizanja zelenih površina naselja do stepena umetnosti, renesansa nije mogla obezbediti plansko i organizovano rešavanje problema ozelenjavanja naseljenih mesta u cilju podmirivanja određenih potreba svih slojeva stanovnika. Za to nisu postojali određeni društveno-istorijski uslovi.

(nastavlja se)

Ružica Pisanić, dipl. ing. hortikulture

Drugi pišu Blagotvorna kamilica

Miris čaja od kamilice ne samo da smiruje i osvežava, već može dozvati i uspomene iz najranijeg detinjstva, jer je to prvi napitak od lekovitog bilja koji majke pripremaju deci. Na našim prostorima ovaj cvet se koristi i kao lek i kao kozmetičko sredstvo. Deluje kao blagi antiseptik, pa je odličan za sva zapaljenja sluzokože, očne infekcije, alergije i iritiranu kožu. Dovoljno je da blagim čajem ove lekovite biljke isperete više puta u toku dana oboleželo mesto i rezultati će postati vidljivi. Kamilica se koristi i u kozmetici, pre svega, za pripremanje hidratantnih krema. Njeno dejstvo i sami možete isprobati ako posle jutarnjeg umivanja lice premažete čajem od kamilice. Koža neće biti isušena i zategnuta, već meka i elastična.

Ako imate plavu ili smeđu kosu, a želite da je posvetlite, ne morate da koristite kolor šampone, hidrogen i ostale hemikalije koje oštećuju vlasi, već posle pranja isperite kosu sa pola litre čaja. Posle toga izadite na sunce i frizura će vam dobiti čarobne zlataste prelive.

Mirisna kamilica ima još jedno blagotvorno svojstvo. Kad vas muči dugotrajna nesanica, posebno karakteristična za prolećne mesece, pred spavanje popijte šolju mlakog čaja od kamilice. Odmah legnite i sanjajte mirisne snove, jer će, zahvaljujući ovom žutom cvetu, nesanica biti kao rukom odnešena.

P.S. April i početak maja su vreme za branje kamilice.

„Naša Borba”, 24. travnja 1995.

Doskočice

Sto puta ste pročitali kako se koja fleka otklanja i „ko bi to pamtio”. Podsećamo 101. put:

– Mrlje od smole, masti i masnih boja otklanja terpentinsko ulje.

– Ako su masne mrlje manje i na finijim materijalima, probajte da ih očistite alkoholom, benzinom ili špiritom. U otvorenoj prostoriji, bez pušenja!

– Mrlje od rđe pokušajte da uklonite limunovim sokom.

– Na fleku od crnog vina sipajte belo i pospite solju, pa operite sapunom.

– Prolivenu kafu ispirajte odmah, prvo hladnom, pa toplom vodom i deterdžentom.

„Naša Borba”, 24. travnja 1995.

Toth-optika
SUBOTICA

Subotica
Tel: 51-045 Maksima Gorkoj 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme ocnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

Aforizmi

- Kao bumerang pogada slava vlastitog tvorca, kad se uspava.
- „Noj strategija” je učinkovita (jedino) kod konkubina.
- Kada samokritika postane vrlina – opasna je za vlastiti Ego.
- Ako se želimo u jednoj stvari maksimalno dokazati moramo mnogim stvarima otkazati.
- U verbalnom dvoboju čuvaj se ćoraka.

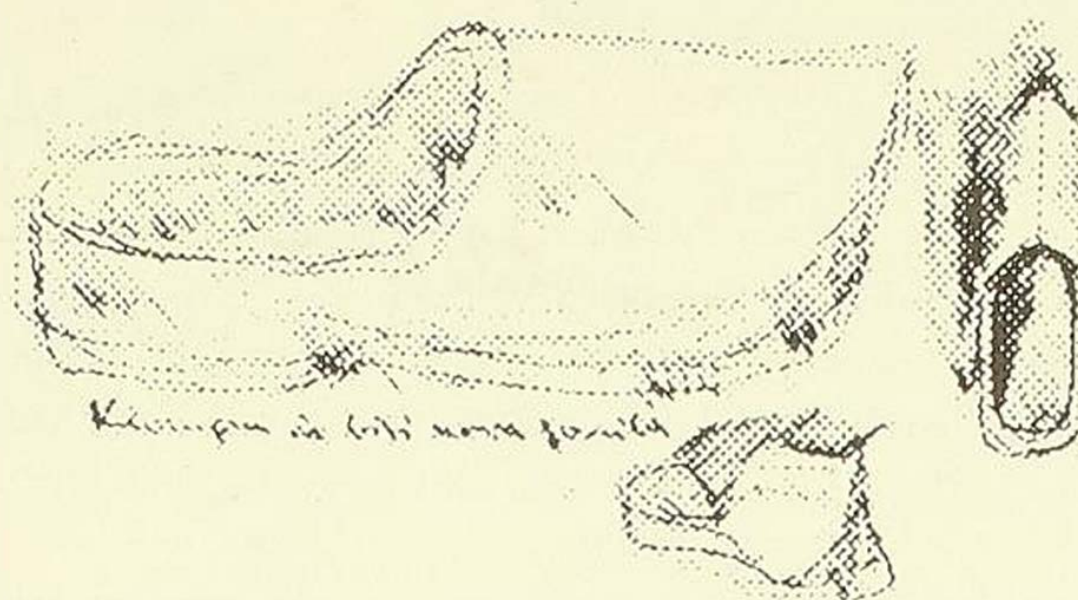
Željko Skenderović

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 1
telefon (danonoćno): 024/51-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška”), telefon (danonoćno): 024/762-024
- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea”), telefon: 024/752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7
telefon (danonoćno): 024/792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

PENZIJA I PROŠTENJE

Proliće. Jedva dočekano. Do duše imali smo ga još zimus, al nije to to. Počela proštenja. Žedničko, pa oma durđinsko, pa sve tako do bunaričkog. Dica ko dica, raduju se kad njim se što god kupi. Samo, bačo i nana sve češće kažu – nema. Al proštenje je proštenje. Mora bit makar na štanicu šećera, jel na vozanje ponikom motorbiciglom, limuzinom, a budne i po koji levolver, puška jel mitraljez, tenk, helikopter... ta sve one sigračke s kojima se i matori sigraju. A šta ćeš? I dica vidila na televizoru, pa bi i ona. Kad sam bolje izgustiro – dica su u pravu. Zdravo vole kad njim se kupi milicajski sersam: levolver, lisice i pendrek. Ta, nanu njim dičiju, oće i svi bit milicaji? I opet kažem: nisu dica glupava. Znadu oni, makar puno nas matori nećemo to da priznamo, da će nam te sankeije potrajat ko da Gašu pošalješ rad smrti, a i oni oće živit. Tako i triba. Zato su se valjda i rodili da žive. Jeste da nije baš svedno di i kako živiš. Matori na to već i zaboravili, al dica vide. Jeto, baš koji dan prid hetiju divanio sam s Pajinim malim. Siroto dite: još nije ni latinicu naučilo, a već oće u milicaje.

Jeste da je „naš” (svaki je naš kojeg vlada postavi po svojoj miri) zaštitio „čuvare reda” ko ritke zvirove. (Sad, da su ritki, baš i nisu. Ima i svudan di ne triba. Ko sudanike.) Ja se niki raspripovido.

Šetam ja tako kroz proštenje. Muzika se dreči da ti uši otpadnu; ringišpil se vrti ko da je poblen-davio ko i oni što vise na lancima. Prodaje se sve i svašta. Dice? Ko da su sva ode dotirana. Gledam di su dide i majke. Kad, vidim jednog didu: biži oko šatre u mijanu. Poznam ga. Ta, kadgod smo se zajedno fodbolovali još na Bocinoj, pa na Lešinoj ledini. Ajd ja trk za njim. Liči na mog komšiju Paju. Al samo liči, sličan mu nije.

- Remija! - dreknem.

Šećeroš se poplašio pa istreso šećer pored štanicle, a Remija stane ko da je natrčo na milicajsku limuzinu. Odem do njeg, pozdravimo se. Vidim, njemu lakše ko da mu točak od kasle sašos opanka.

- Kud bižiš?

- Ta, mani. Spazio sam unuka, a ja još ni mar-tovsku penziju nisam dobio. Ova moja dala mi tri dinara. Jedan za lemoziju, a za dva da kupim unuku šećera, ako ga vidim.

- Pa vidio si ga.

- Jesam. Al nije on mene, pa ovako možem popit tri rakije.

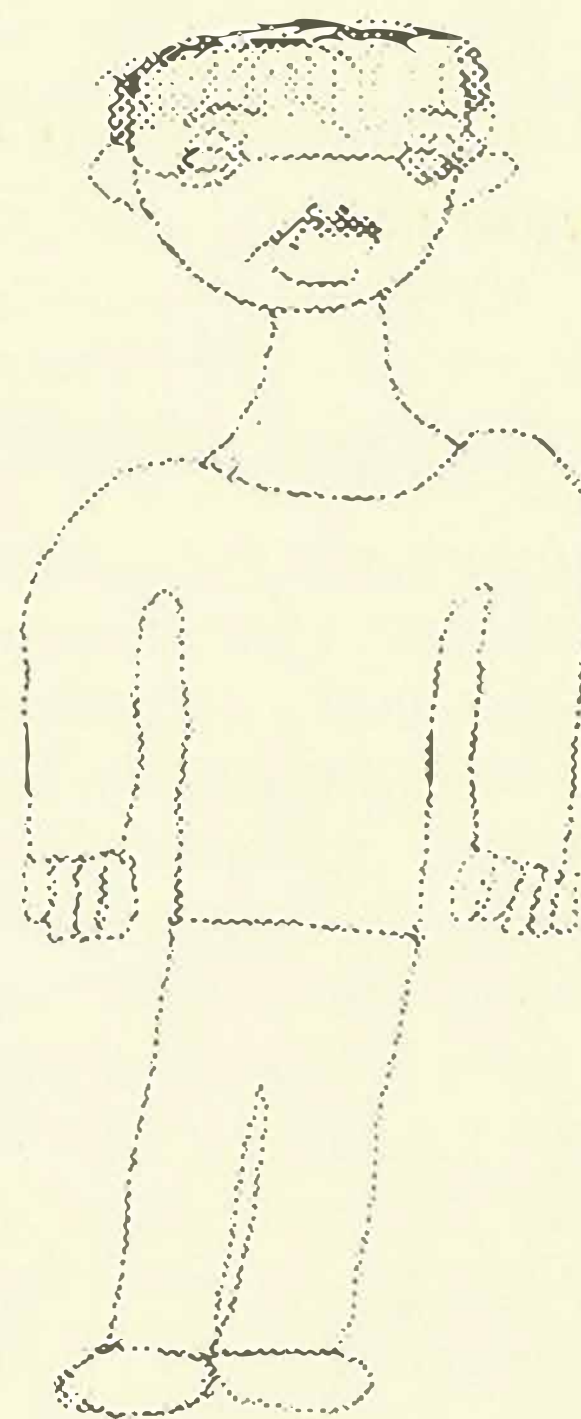
- A lemozija?

- Tamo ni tako ne izdaju priznanice.

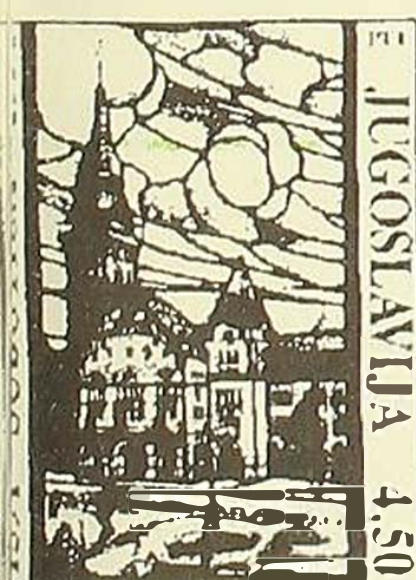
- E, moj Remija. Sad, za lemoziju – ajd. Bog će oprost, al unuk neće. Popi na moj račun. Al unuku da si kupio šećera!

Baš je ovako tvrd čovik, i što bi kazli – bogoš, al i meni je bilo teško kad sam vidio suzu u oku. Dide i majke, pišite ovima što daju penzije da bar za proštenje ne kasnidu.

Grga

Ovako Gordana Katalinić (6 godina) vidi glavnog urednika „Žiga”

VRSTA ŠTAMPE (I.)

ko grupi filatelista postavimo zadatak odredi vrstu štampe, kojom je marka mpana, budite uvjereni da će ih se % „zbuniti”, a veoma mnogo njih i brano pogriješiti.

čestina poznavanja štampe” je jedna oma ozbiljna oblast u filateliji. Izda-či maraka – država, pošta – često mpaju marke u različitim tehnikama

da bi se zaštitili od falsifikatora. Veoma često se događa da isto izdanje bude odštampano u dvije tehnike. Iz ovog razloga sakupljač mora izvršiti razvrstavanje marke sa istom slikom jer baš taj razlog što su štampane različitom tehnikom određuju cijenu jedne marke, koja ima daleko veću vrijednost od druge iste marke ali koja je odštampana drugom tehnikom štampanja. Ovaj postupak se koristi radi zaštite od falsifikatora, koji ne raspolažu kompliciranim i skupim procesima štampanja pa se često događa da kupac kupi skupu marku i naknadno se ustanovi da nije odgovarajuća štampa za istu marku, jer je krivotvorena.

Kako god gledali na ovaj problem određivanje načina štampe je prilično

teško i od filateliste zahtijeva prilično udubljanje u srž ovog problema.

U štampanju maraka najčešće se koriste uglavnom tri načina štampe:

- visoka štampa
- duboka štampa
- ravna štampa

Da bi se u najkraćim crtama shvatio princip visoke štampe najbolje je uzeti u ruku običan gumeni pečat. Slika ili tekst pečata je ispuščen na dodirnoj ploči, te boja dodiruje samo ispupčene dijelove i oni ostavljaju otisak u boji na papiru. U strojnoj visokoj štampi isti je postupak bilo da je slika ili tekst pripremljen na ravnoj ploči ili na pokretnom valjku.

(nastavlja se)

Ljudevit Vujković Lamić

Iz starog tiska:

Vanjska politika

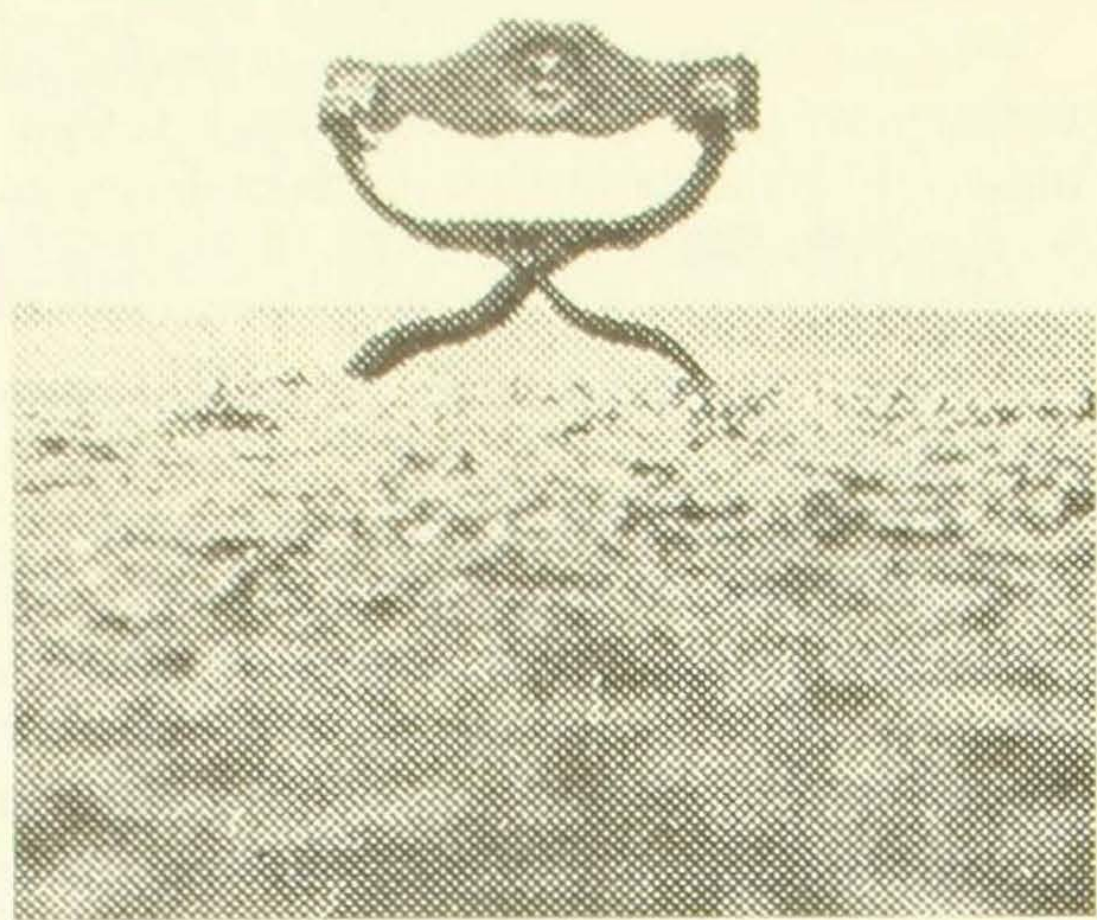
Englezi su pripravnici da narodima koji su u opasnosti pruže pomoć. Ali kako? Evo ovako:

Ivan je zgodan čovik. Uvijek je spreman da drugog tješi. Kad čuje da je neko slomio livu ruku, odmah reče: „Neka se raduje što nije desnu!”

Ako je ko slomio nogu, tad reče: „Neka se raduje što nije slomio vrat!”

Čuvši da mu je komšija Stipan prilikom jednog sudara vozova zaglavio, već je gotov da tješi udovicu: „Hvala Bogu što se nije dugo mučio!”

Bunjevačko žackalo, 7. ožujka 1940.

Čekajući (G)odea

Načelnici gde ste da ste htela bi da...

*Al' kofa je bušna, je bušna, je bušna,
O, majstore moj!*

Čudo u zemlji praznika

Nesnalažljivost, više puta na djelu pokazana, državnih organa glede proslave praznika doživjela je, unatoč uložnim skupnim naporima, prošlog tjedna kritički delirični tremens. Zbunjeni & opijeni od rješavanja nebeskih problema na prizeman način negdje u registru životno važnih tzv. stvari zagubila se, na opće neiznenadenje, zabilježba koja govori o tome da 27. travnja treba slaviti & neradom praznovati Dan nastanka države naroda bez narodnosti, koja se prepoznaje u širokim, ali uskim, diplomlatnim elipsama kao SRJ. Na radost naroda sviklim na praznovanje, netko se je na koncu prisjetio & izvukao iz zaborava ovu obljetnicu, te proglasio, sekundu do ure dvanaeste, dan neradnim. Ozbiljno je puk pristupio slavlju, a netko se stidio zbog toga što oni od naroda izabrani, osim jednog, ne znaju kad što treba slaviti.

Popularnost sportista uvek je bila „značajan faktor” kod publike. Međutim, sportsko-igrački vek je relativno kratak, a posle ostaju samo uspomene i požutele fotografije.

Ali, publika pamti. Jer, zajedno sa sportistima stari i tadašnja njihova publika. Zato je uvek aktuelna tema o bivšim sportistima, njihovom sportskom i privatnom životu. Malo sećanja i nostalgije za minulim vremenima pokatkad dobro dode svima.

Počecemo sa Dušanom Maravićem Dudom.

Omladinska fudbalska reprezentacija ondanšnjeg Sreza Subotica gostovala je 1955. u Austriji.

U to vreme putovati u inostranstvo bio je veliki događaj. Napomene radi, Beč je još uvek bio podeljen na četiri zone – pobednika Drugog svetskog rata.

Same pripreme za put bile su problem za sebe. U to vreme trenerki nije bilo, te je svaki igrač obukao ono što je imao, a malo ko je nešto i imao. Zato se pozajmljivalo od brata, druga ili komšije. Neko sako, neko pantalone, a neko cipele.

Među putnicima bio je i šesnaestogodišnji Dušan Marović – Duda. U Austriji je postigao dva divna gola i bio među najboljim igračima. Uspех ekipe bio je veoma dobar: tri pobeđe, jedna nerešena utakmica i poraz od reprezentacije Beča (1:2).

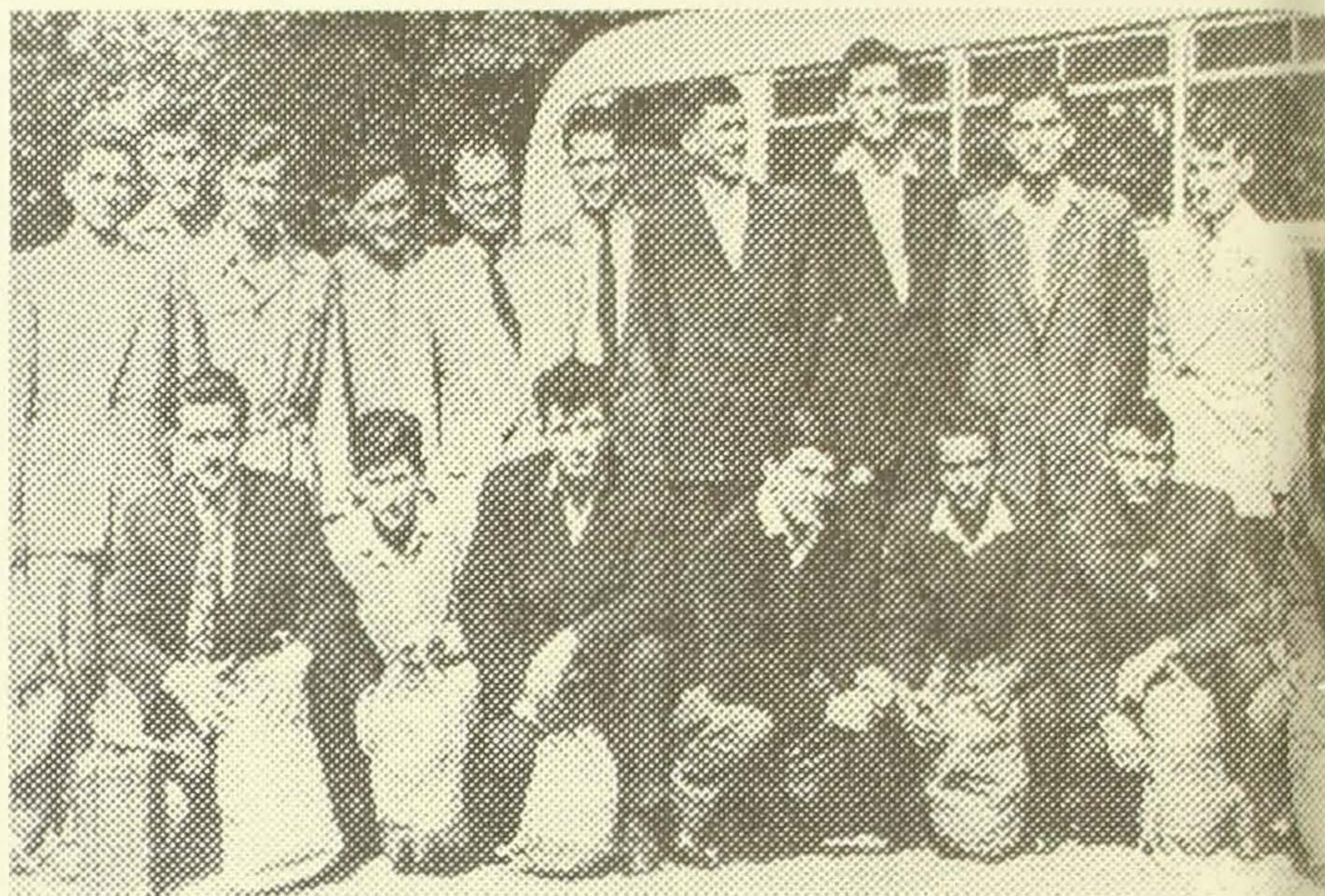
U Austriji je već bilo robe po izlozima, koje smo mi do tada samo u filmovima mogli videti. A igrači novaca nemaju, ili imaju vrlo malo. Tako je neko

kupio majicu, neko suvenir, a Duda kupi ručni sat! Strašan sat!

Vrati se u Suboticu, a ono posle 5 – 6 dana – stane! Obide Duda sve sajdžije, ali leka nema – „crko”! Šta sad?

I doseti se Duda. Nosi on jedno mesec dana s na ruci, makar i pokvaren, a s vremena na vreme navija ga prema satu na Gradskoj kući. „Poenta je u tome da on i dalje na ruci ima – sat!”

Kada je u Subotici pre desetak godina održan omladinski turnir FIFE, sretnemo se na Paliću.

Dudom. On sedi u društvu sa pokojnim Vilotićem i drugim trenerima i kada me ugleda, posle po drava, prvo što me upita: „Sećaš li se, Đeto, onog sata iz Beča?” I svima prisutnima ispriča svoje doživljaje.

A imao je Duda mnogo, mnogo drugih, važnijih i lepših i većih događaja u svojoj bogatoj karijeri i ispriča. Ali, eto, postoje smešni i beznačajni trenuci u životu koji se ipak ne zaboravljaju.

Andelko Nikolić

Bunjevačka narodna pripovetka Bačo, kupite mi vruga

Spaija imo jednu jedinu ćer. Ditetom već bila lipa, da se i sunce radovalo kad je granilo na nju. Otac je odranjivo tako da ne vidi muškarca. Same ženske oko nje, a ona nikad ne izlazi iz kaštela.

Tako navršila osamnejt godina. U varoši baš bio vašar, sa' će otac nju nosit na karucama, ko veli, sad je već divojka, pa mož i ona da vidi štogod. Al i sad će sam kočijašit da ne budne na karucama drugi

muškarac.

Prvi na kojeg su naišli bio je čoban. Tira čopor ovaca na vašar.

– Av, bačo, šta je to? – cura razrogačila oči ko bolučke.

U kaštelu nije vidila ni jagnje.

– To su ovce, od njevog mlika je ovaj dobar sir i još bolja kiselina. Oš da ti i' kupim?

Ona odmanila:

– Šta će mi to što nikom ne triba.

Malo posli vodu četiri vola madžarca viragasti' rogova.

– Av, bačo, šta je to tako rogato?

– To su volovi, na njima ljudi oru. Oš da ti i' kupim?

– Šta će mi to što nikom ne triba.

Jedni proneli puna lotra gusaka.

– Bačo, šta je to što tako gače?

– Guske. Od nji' je onaj mekani mašak kojim su ti napunjene uzgljancu perine. Oš da ti i' kupim?

– Šta će mi to što nikom ne triba.

Jedno za drugim sve odbija i tako su stigli u varoš, a kad tamo ide čopor momaka. Obukli se u nova odila, čizme škripuću, šešire nakrivili – ta momci Bože, ko da su sad izašli iz škatulje.

Kako ona nji' ugledala sve zacupkala na karucama:

– Bačo, a šta je ovo tako lipo?

– Ćeri moja, to su živi vragovi.

A ona ga zagrlila:

– Alaj, bačo, kupite mi barem jednog vruga.

Došli kući, a spaijinca će oma pitat čovika kako se snašla njeva cura pr put med svitom. On se sav niki zgurio, pa samo žmirka:

– Ženo moja, žali bože što smo je osamnejt godina držali ko u škatulji. Ništa tu ne pomaže. Kad čemu stigne vreme vrug dode po svoje.

Kazivala: Bara Zelić, Kujundžić, domaćica, rođena u Subotici 1899.

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov